

ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง: ว่าด้วยปัญญาของกลุ่มคนในวิกิพีเดีย

Deliberative democracy: On the wisdom of crowds in Wikipedia

เด่นพงษ์ แสนคำ* และ พุทธรักษ์ ปรานบอ**

(Denpong Saenkum and Puttarak Prabnok)

ได้รับบทความ: 2 สิงหาคม 2563

ปรับปรุงแก้ไข: 10 มีนาคม 2563

ตอบรับตีพิมพ์: 15 มีนาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อตอบคำถามว่าโมทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนมีเหตุผลสนับสนุนที่จะทำให้วิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงเอกสารโดยใช้วิธีการเชิงปรัชญา จากการศึกษาพบว่า มีข้อโต้แย้งต่อปัญญาของกลุ่มคนในวิกิพีเดีย 3 ประการด้วยกัน ประการแรกคือข้อโต้แย้งที่ว่ามิกลุ่มคนเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้งานและแก้ไขวิกิพีเดีย ประการที่สองผู้เขียนวิกิพีเดียไม่ได้มีความหลากหลาย เพราะส่วนมากจะเป็นผู้ชายและเป็นผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่เท่านั้น และประการที่สามการร่วมสนทนาในวิกิพีเดียเป็นกระบวนการของกลุ่มคนจำนวนน้อยเท่านั้นซึ่งทำให้ความน่าเชื่อถือที่ควรมีต่อ

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาปรัชญาและศาสนาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล: denpong.sankhum@gmail.com.

Graduate Student, M.A. in Eastern Philosophy and Religion, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand. Email: denpong.sankhum@gmail.com.

**รองศาสตราจารย์, ดร., สาขาวิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล: budhpr@kku.ac.th

Associate Professor, Ph.D., Department of Humanities, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand. Email: budhpr@kku.ac.th.

วิกิพีเดียลดลงและการร่วมหาฉันทามติยังนำไปสู่การยับยั้งความหลากหลายของความคิด ข้อโต้แย้งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าวิกิพีเดียไม่ได้มีมติชนปัญญาของกลุ่มคนจริง ๆ ดังนั้นจึงไม่อาจใช้มติชนดังกล่าวมาให้เกิดผลสนับสนุนวิกิพีเดียได้อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ทำการปกป้องว่าวิกิพีเดียมีมติชนปัญญาของกลุ่มคน ข้อโต้แย้งทั้งสามประการที่ยกมาข้างต้นนั้นไม่อาจนำไปสู่การปฏิเสธว่าวิกิพีเดียเป็นแหล่งความรู้อย่างหนึ่งได้ และบทความนี้เสนอว่า เราในฐานะผู้อ่านวิกิพีเดียต้องตระหนักว่าข้อมูลเหล่านั้นแม้จะมาจากปัญญาของกลุ่มคนแต่ก็จำเป็นจะต้องตรวจสอบอยู่เสมอ

คำสำคัญ: วิกิพีเดีย, ปัญญาของกลุ่มคน, ญาณวิทยา, ประชาธิปไตยแบบรวบรวบไตร่ตรอง

Abstract

This research article aims to answer the question that, how does the wisdom of crowds can help a justification to support for reliable in Wikipedia? It is documentary research and philosophical approach. The study found that, there are three arguments against the wisdom of crowds. First, the large number of people certainly do contribute to Wikipedia, but only a few of these contributors work on any given Wikipedia entry. Second, It is not clear how diverse the contributors to Wikipedia really are, because they are more likely to be English-speaking and males. And third, Wikipedia process is subject to small-group dynamics that can make a group much less reliable, and emphasis on reaching consensus can stifle dissent. These arguments show that Wikipedia does not really have the “Wisdom of Crowds”.

Therefore, it is not possible to use the above concepts to justification supporting Wikipedia. However, I do defends that Wikipedia has an Wisdom of Crowds. The three arguments cannot lead to denial that Wikipedia is a source of knowledge. This article proposes that We, as readers of Wikipedia, must be aware that the information, even though it comes from the wisdom of crowds, is always necessary to investigate.

Keywords: Wikipedia, Wisdom of crowds, Epistemology, Deliberative democracy

บทนำ

ในโลกดิจิทัลคงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่มาที่สำคัญสำหรับปัจจุบันนี้ หนึ่งในเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับต้น ๆ ก็คือ วิกิพีเดีย (Wikipedia) ที่ถือว่าเป็นสารานุกรมออนไลน์ที่เติบโตในช่วงทศวรรษผ่านมาจนถึงปัจจุบันนี้ (Adler, Thomas, et al., 2007) และยังเป็นแหล่งข้อมูลที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุดในเว็บ มีรายงานว่าวิกิพีเดียได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่เด็กนักเรียน (Judd, and Kennedy, 2011) และเกือบ 46% ของผู้ที่มีอายุมากกว่า 18 ปี ซึ่งพบว่าเป็นนักเรียนเต็มเวลาหรือนอกเวลาในสหรัฐอเมริกาใช้งานวิกิพีเดียเพื่อค้นหาข้อมูล (Shen, Cheung, and Lee, 2013) วิกิพีเดียตั้งตัวเองว่าเป็นสารานุกรมนั้นคือเป็นเสมือนที่เก็บข้อมูลสำหรับความรู้ระดับโลกที่เป็นที่ยอมรับอย่างใดก็ตามวิกิพีเดียเขียนขึ้นโดยความร่วมมือและโดยอาสาสมัครเท่านั้น ทุกคนสามารถสร้างและแก้ไขบทความในนั้นได้ รวมถึงการเพิ่มข้อมูลใหม่และการแก้ไขหรือลบข้อมูลที่มีปรากฏอยู่

ในเดือนสิงหาคมปี พ.ศ. 2561 มีรายงานว่าวิกิพีเดียในภาษาที่ใช้งานอยู่ 292 ภาษาและพัฒนาแก้ไขในอัตราสองครั้งต่อวินาที ในวิกิพีเดียภาษาอังกฤษผู้ใช้

มากกว่า 34 ล้านคนได้สร้างและสนับสนุนบทความมากกว่า 5.7 ล้านบทความ ถึงแม้ว่าใครก็ตามที่สามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูลในวิกิพีเดียได้ แต่ Kittur และ Kraut (2008) ได้ระบุว่า ใน 1 บทความจะมีผู้ร่วมเขียนอยู่ประมาณ 50 คน ในวิกิพีเดียที่เป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขบทความในวิกิพีเดียจึงกระทำโดยผู้ใช้จำนวนจำกัด แต่อย่างไรก็ตามในบางบทความที่มีผลกระทบต่องสังคมในวงกว้างก็มักจะมีการแก้ไขโดยผู้ใช้งานมากขึ้น เช่น ทางการแพทย์ ทางการเมือง และความมั่นคงของประเทศ และหน้าหลักของวิกิพีเดียภาษาอังกฤษมีการเข้าถึงมากกว่า 18 ล้านครั้งต่อวันในปี พ.ศ. 2561 ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่วิกิพีเดียอยู่ในสิบอันดับแรกของหน้าเว็บไซต์ที่มีการเข้าถึงบ่อยที่สุดบนอินเทอร์เน็ต (Oeberst, et al., 2019)

แต่ทั้งนี้ปัญหาคำสำคัญสำหรับวิกิพีเดียก็คือว่า วิกิพีเดียเป็นสาธารณูปโภคที่ใครก็ตามเข้ามาแก้ไขก็ได้ ซึ่งในกรณีนี้เอง Don Fallis (2008) ได้ชี้ให้เห็นว่าการใช้งานวิกิพีเดียนำไปสู่ความกังวลทางญาณวิทยา กล่าวคือ อาจมีผู้ไม่ประสงค์ดีที่จะเข้าไปแก้ไขข้อมูลในวิกิพีเดียที่ถูกต้องอยู่แล้วให้เป็นข้อมูลที่ผิด หรือแม้แต่ในบางครั้งอาจจะมีผู้ประสงค์ดีที่จะเข้าไปเขียน แต่ผู้ประสงค์ดีที่ว่ำนั้นอาจจะเขียนข้อมูลซึ่งไม่ถูกต้องลงไปในวิกิพีเดียก็ได้ ดังนั้นความกังวลนี้จึงนำไปสู่คำถามที่ว่าแล้วเราจะเชื่อถือวิกิพีเดียได้อย่างไร เนื่องจากว่าเราทุกคนสามารถแก้ไขวิกิพีเดียได้ ดังนั้น Stephen Colbert จึงได้แนะนำเอาไว้เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2549 ว่า เราควรที่จะสร้างความจริงที่พวกเราต้องการโดยร่วมกัน ตัวอย่างเช่น เนื่องจากเราทุกคนต่างมีความกังวลกับการอยู่รอดของสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ Colbert แนะนำว่า ผู้ใช้วิกิพีเดียจะต้องร่วมกันเปลี่ยนแปลงจำนวนตัวเลขของช้างแอฟริกาว่าเป็นสามเท่าใน 6 เดือนที่ผ่านมา ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องประเภทนี้มีความแตกต่างจากข้อมูลที่บิดเบือน (Disinformation) และข้อมูลที่ผิด (Misinformation) แต่อย่างไรก็ตาม ตามข้อเสนอของ Harry Frankfurt (2005) เขาได้เสนอไว้ว่า “นี่เป็นการขาดการเชื่อมต่อกับความจริงด้วยความจริง โดยไม่แยแสว่าสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างไร ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่านี่คือสาระสำคัญของการพูดเหลวไหล (Bullshit)” (Frankfurt, 2005) ดังนั้นถ้ามอง

ข้อเสนอของ Stephen Colbert เราจะพบว่าวิกิพีเดียเต็มไปด้วยข้อเสนอที่เหลวไหล จึงไม่อาจเชื่อถือข้อมูลในนั้นได้

กระนั้นก็ตาม แม้ว่า Fallis จะเตือนให้เราทราบถึงความกังวลต่อวิกิพีเดียที่ไม่สามารถบอกได้ว่าใครคือผู้เขียนซึ่งจะนำเราไปสู่ความน่าเชื่อถือต่อข้อมูลที่ปรากฏในวิกิพีเดีย แต่ในอีกทางหนึ่งมีข้อเสนอว่า วิกิพีเดียมีลักษณะของการสร้างความรู้โดยการร่วมกันระดมความคิด อันเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง กล่าวคือวิกิพีเดียมีหน้าสนทนาให้ผู้เขียนเข้าไปร่วมหาข้อสรุปร่วมกันหากข้อสรุปหนึ่ง ๆ มีปัญหา ด้วยเหตุนี้ Fallis จึงกล่าวเอาไว้ว่า เราไม่อาจปฏิเสธวิกิพีเดียได้เสียทีเดียว เพราะถ้าหากมองถึงกระบวนการสร้างความรู้ในวิกิพีเดียที่ไม่อาจระบุตัวตนได้ว่าใครเขียนนั้น มีลักษณะของการระดมความคิด ซึ่ง Fallis ได้อ้างถึงแนวคิดของ James Surowiecki (2004) ที่เรียกว่า “ปัญญาของกลุ่มคน” (Wisdom of crowds) ซึ่งเป็นการระดมและช่วยกันสร้างความรู้ในวิกิพีเดีย นอกจากนี้ Fallis (2004) ยังอ้างถึงแนวคิดของ John Stuart Mill (1978) ที่กล่าวว่า การเปิดรับมุมมองที่แตกต่างกันเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเรียนรู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องหนึ่ง ๆ ซึ่งพื้นที่ของวิกิพีเดียเองก็เป็นไปตามแนวทางนี้ กล่าวได้ว่ามโนทัศน์สำคัญคือการร่วมกันสร้างความรู้โดยกลุ่มคนที่ไม่รู้จักหน้าคร่ำคร่ากันมาก่อนนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าวิกิพีเดียยังมีนัยของความน่าเชื่อถืออยู่ เราจึงไม่อาจปฏิเสธวิกิพีเดียได้เสียทีเดียว

บทความนี้มีความมุ่งหมายที่จะตอบคำถามว่า วิกิพีเดียเป็นพื้นที่เสรีบนโลกออนไลน์ที่เป็นตัวอย่างของสังคมประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองได้หรือไม่ โดยจะอภิปรายบนกรอบมโนทัศน์เรื่องปัญญาของกลุ่มคนอันมีลักษณะเช่นเดียวกับกับประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง ทั้งนี้บทความนี้จะพยายามชี้ให้เห็นทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิกิพีเดียและเราจะสามารถก้าวข้ามปัญหาดังกล่าวนั้นได้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเรื่องปัญหาของการคิดเป็นกลุ่มที่ถูกนำเสนอขึ้นมาโต้แย้งมโนทัศน์ของปัญญาของกลุ่มคน บทความนี้จะพยายามตอบคำถามในส่วนดังกล่าวนี้ด้วยว่า

ปัญหาของการคิดเป็นกลุ่มนำไปสู่การปฏิเสธวิกิพีเดียตามแนวทางของปัญญาของกลุ่มคนหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อตอบคำถามว่าทัศนปัญญาของกลุ่มคนมีเหตุผลสนับสนุนที่จะทำให้วิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือหรือไม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยใช้วิธีการทางปรัชญาซึ่งแนวคิดที่นำมาพิจารณาก็คือแนวคิดเรื่อง “ปัญญาของกลุ่มคน” (Wisdom of crowds) ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง โดย Surowiecki (2004) ได้ยืนยันมโนทัศน์ของความจริง (Truth) และความแม่นยำ (Accuracy) ในการระดมความรู้ของผู้คน ว่าเป็น “ปัญญาของกลุ่มคน” (Wisdom of crowds) โดยทั่วไปแล้วแนวคิดนี้เชื่อว่าการรวบรวมความรู้หรือการตัดสินใจของคนจำนวนมากมีแนวโน้มที่จะถูกต้องแม่นยำ โดยการที่กลุ่มคนดังกล่าวจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไขทั้ง 4 ประการ คือ (1) มีความหลากหลายของความคิด (2) การมีอิสระหรือสามารถคิดได้อย่างอิสระ (3) มีการกระจายอำนาจออกไป และ (4) การร่วมตัดสินใจ (กลไกสำหรับเปลี่ยนการตัดสินใจส่วนตัวเป็นการตัดสินใจร่วมกัน)

Surowiecki เห็นว่าหากกลุ่มปฏิบัติตามเงื่อนไขเหล่านี้แล้ว การตัดสินใจของกลุ่มน่าจะมีความแม่นยำมากกว่าการตัดสินใจเพียงคนเดียว และเขากล่าวต่ออีกว่าให้เราลองพิจารณาดูว่าหากเราให้คน 100 คน วิ่งแข่งกันในระยะทาง 100 เมตร แล้วเฉลี่ยเวลาของพวกเขา ค่าเวลาเฉลี่ยก็ไม่ได้ดีไปกว่าค่าเวลาของนักวิ่งที่วิ่งเร็วที่สุด แต่มันจะต่ำลงกว่านั้นและเป็นเวลาที่กลาง ๆ แต่ในอีกทางหนึ่งหากเราขอให้คน 100 คนตอบคำถามหรือแก้ปัญหา คำตอบเฉลี่ยมักจะเป็นคำตอบที่ดีเท่ากับคำตอบของ

สมาชิกที่มีความฉลาดที่สุด นี่คือ ความฉลาดของหมู่คณะ (Collectively smart) (Surowiecki, 2004, p. 10)

จากข้อเสนอของ Surowiecki นั้นอาจพิจารณาได้ว่า การมีความหลากหลายของความคิดนั้นไม่เพียงแต่จะเพิ่มมุมมองใหม่ให้กับเรา แต่ยังทำให้ลักษณะบางประการที่เป็นอันตรายอันเนื่องมาจากการตัดสินใจของกลุ่มบางลงด้วย ตัวอย่างเช่น สมมติว่าเรากำลังตัดสินใจในกลุ่มเกี่ยวกับการประหารชีวิตนักโทษ ซึ่งกลุ่มเห็นว่าการตัดสินใจควรมุ่งไปที่ต้องประหารนักโทษทันที แต่ทั้งนี้หากมีใครคนหนึ่งในกลุ่มแสดงความเห็นขึ้นว่าเราไม่ควรประหารเขาทันที เพราะข้อตัดสินใจประหารอาจเป็นข้อตัดสินใจที่ยังมีปัญหาอยู่ ดังนั้นแล้ว เราควรจะพิจารณาให้รอบคอบก่อนตัดสินใจประหาร เนื่องจากว่าเขาอาจไม่ใช่ผู้กระทำผิดจริง หรือการกระทำผิดของเขาไม่มีนัยที่จะนำไปสู่การตัดสินใจประหารได้ทันที จะเห็นได้ว่าการมีความเห็นที่หลากหลายในกลุ่มช่วยให้เกิดการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ความหลากหลายยังช่วยให้กลุ่มตัดสินใจได้ง่ายขึ้นจากข้อเท็จจริงไม่ใช่ข้อพิพลาอำนาจ หรือความจงรักภักดีของสมาชิกที่มีต่อกลุ่ม และในท้ายที่สุดไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดมุมมองที่แตกต่างให้กับกลุ่มเท่านั้น แต่ยังช่วยให้บุคคลแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ กล่าวคือความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในกลุ่มนั้นมีแนวโน้มที่จะให้ข้อมูลใหม่มากกว่าข้อมูลที่ทุกคนมีอยู่แต่เดิมในกลุ่ม และยิ่งสมาชิกในกลุ่มมีความโน้มเอียงและคล้อยตามกันมากเท่าไร โอกาสที่กลุ่มจะตัดสินใจอย่างชาญฉลาดน้อยลงเท่านั้น และในการตัดสินใจของกลุ่มนั้นเรื่องของกระจายอำนาจการตัดสินใจก็เป็นเรื่องสำคัญด้วย เพราะถ้าหากไม่มีการกระจายอำนาจไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มแล้วนั้น เราก็คงไม่อาจยอมรับได้ว่ากลุ่มมีความหลากหลายทางความคิดและมีอิสระที่จะแสดงความเห็น และนำไปสู่การร่วมกันตัดสินใจในเรื่องหนึ่ง ๆ ในที่สุด (Surowiecki, 2004) ผู้เขียนเห็นว่ามโนทัศน์เรื่องปัญญาของกลุ่มคนเป็นมโนทัศน์สำคัญยิ่งที่จะนำพาเราไปสู่คำตอบของปัญหาหนึ่ง ๆ ได้เป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาเช่นนี้ อาจกล่าวได้ว่ามโนทัศน์เรื่องปัญญาของกลุ่มคน มีลักษณะที่เป็นไปตามแนวทางของประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง (Deliberative democracy) อันเป็นรูปแบบของประชาธิปไตยที่ใช้การปรึกษาหารือร่วมกันเป็น ศูนย์กลางในการตัดสินใจ โดยแนวคิดประชาธิปไตยแบบนี้อาจถือว่าการตัดสินใจทาง ประชาธิปไตยที่ถูกต้องนั้นจะต้องนำหน้าด้วยการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน ไม่ใช่แค่การ รวมตัวกันของความชอบธรรมที่เกิดขึ้นในการลงคะแนนเสียง การไตร่ตรองอย่าง ถี่ถ้วนคือการไตร่ตรองในหมู่ผู้มีอำนาจตัดสินใจที่ปราศจากการบิดเบือนอำนาจ ทางการเมืองที่ไม่เท่าเทียม เช่น อำนาจที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้มาจากความมั่งคั่งทาง เศรษฐกิจ หรือการสนับสนุนจากกลุ่มผลประโยชน์ (Threlkeld, 1998)

ทั้งนี้ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองอาจจะประสบปัญหาจากข้อโต้แย้ง ของกลุ่มประชาธิปไตยที่เน้นเสียงข้างมาก ผู้วิจัยเห็นด้วยว่าประชาธิปไตยแบบร่วม ไตร่ตรองจะประสบกับปัญหาดังกล่าว แต่ถึงกระนั้นในอีกด้านหนึ่ง ผู้วิจัยกลับเห็นว่า ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองนี้จะนำไปสู่การสร้างความรู้ในเชิง “ญาณวิทยา” (Epistemology) ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือการสร้างความรู้ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าคน ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความรู้หรือไม่ เพราะในทางญาณวิทยาแล้วการสร้างความรู้ หนึ่ง ๆ ขึ้นมานั้น ความรู้ดังกล่าวมีนัยของการนำไปสู่ความเป็นจริงของรู้นั้น ๆ หรือไม่และอย่างไร ดังนั้นการนำเอารูปแบบการร่วมไตร่ตรองมาสร้างความรู้จึงเป็น การสร้างความรู้ที่ไม่ได้มอบอำนาจให้กับผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการร่วมสร้าง ความรู้ด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของ Surowiecki นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการ นำเสนอรูปแบบหรือแนวทางการสร้างความรู้ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนต่างเข้ามาร่วมกัน ระดมสร้างความรู้

ดังนั้นแนวคิดดังกล่าวนี้จึงเกิดขึ้นจากการที่ผู้คนเห็นว่าการรวมกลุ่มกันจะ นำไปสู่ทางออกที่ดีกว่าการให้ใครคนใดคนหนึ่งตัดสินใจเท่านั้น ซึ่งมโนทัศน์ปัญญา ของกลุ่มคนนั้นไม่เพียงแต่ว่าคนที่มารวมกลุ่มกันมาก ๆ เท่านั้น หากแต่คนที่มา รวมกลุ่มกันในจำนวนมาก ๆ ต้องมีอิสระทางความคิด และมีอิสระที่จะแสดง

ความเห็นของตนเอง แล้วค่อยร่วมตัดสินใจ ทั้งนี้โน้ตที่สนเรื่องปัญญาของกลุ่มคน อาจนำไปสู่การถูกโต้แย้งได้ในที่สุดเหมือนกัน โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการคิดเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นปัญหาที่ถูกนำมาโต้แย้งกับโน้ตที่สนปัญญาของกลุ่มคน ในบทความเรื่อง “*Groupthink versus the wisdom of crowds: The social epistemology of deliberation and dissent*” ของ Solomon (2006) เขากล่าวเอาไว้ว่า ปัญหาเรื่องการคิดเป็นกลุ่ม (Groupthink) ได้รับการอธิบายครั้งแรกโดย Irving Janis ในปี ค.ศ. 1972 ซึ่งปัญหานี้จะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มของบุคคลมีความต้องการที่จะค้นหาฉันทามติที่เกิดจากการถกเถียงกันในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง กระนั้นก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นตามก็คือว่า คนใดคนหนึ่งในกลุ่มที่กำลังจะเสนอข้อคิดเห็นอย่างหนึ่งซึ่งแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ในกลุ่ม เขาอาจจะได้รับแรงกดดันจากคนรอบข้างรวมถึงแรงกดดันจากผู้ที่มีอำนาจในกลุ่มที่จะนำพาคน ๆ นั้น ซึ่งในตอนแรก “ไม่เห็นด้วย” กลับให้มาเปลี่ยนใจไปเป็น “เห็นด้วย” กับแรงกดดันดังกล่าว และอาจจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เขาไม่สามารถแบ่งปันความรู้ของตนเองซึ่งอาจจะแตกต่างจากที่กลุ่มเสนอ (Janis, 1982) ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าการคิดด้วยปัจเจกบุคคลน่าจะมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นดีกว่า (Solomon, 2006)

Solomon (2006) ยังกล่าวเอาไว้ว่า พลวัตของการคิดเป็นกลุ่ม (Dynamics of groupthink) บ่อยครั้งมักจะนำพากลุ่มไปสู่การคิดที่เป็นไปในทางเดียว ที่มีใช้ความคิดที่เป็นกลางหรือความคิดส่วนบุคคลที่ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำของกลุ่มบางคนไม่สามารถใช้ความเป็นกลางได้เมื่อกลุ่มเข้ามาเป็นเอกฉันท์ในมุมมองที่ผู้นำไม่เห็นด้วย นอกจากนี้การมีความคิดที่หลากหลายจะนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์และการไม่เห็นด้วย ตัวอย่างเช่น การวิพากษ์วิจารณ์และการแสดงท่าที่ไม่เห็นด้วยนั้น อาจจะทำให้เกิดซึ่งความโกรธหรือความขุ่นข้องหมองใจต่อกัน และทำให้หมดกำลังใจ (Demoralization) ในที่สุด ซึ่งเหตุผลเหล่านี้จะทำให้กลุ่มเกิดการไขว่เขวออกไปจากเป้าหมายเชิงญาณวิทยา (Epistemic goals) ดังนั้นปัญญาของกลุ่มคนจึงอาจมีปัญญาได้และไม่เพียงพต่อการทำให้กลุ่มมีเสียงที่

น่าเชื่อถือ (Plausible - sounding) ในการให้คำแนะนำสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้น (Solomon, 2006. pp. 32 - 33) ด้วยเหตุนี้ Solomon จึงได้นำเสนอทางออกต่อปัญหานี้ว่า ให้ทุกคนไตร่ตรองปัญหาด้วยตนเองแล้วรวบรวมความเห็นของแต่ละคนในกลุ่ม ซึ่งการทำแบบนี้จะช่วยลดปัญหาเรื่องแรงกดดันจากคนในกลุ่มและการกระทบกระทั่งกันจากการคิดและแสดงความเห็นร่วมกัน ผู้วิจัยเห็นว่าข้อเสนอของ Solomon น่าสนใจที่จะนำมาพิจารณาวิกิพีเดีย เพราะวิกิพีเดียที่มีใช้การพูดคุยกันแบบเห็นหน้าคร่ำคร่าานั้น ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับที่ Solomon เสนอว่าการหาฉันทามติต้องต่างคนต่างเสนอแล้วค่อยเอาข้อเสนอมารวมกัน ซึ่งจะทำให้เห็นว่าเราไม่รู้ว่ามีใครเสนออะไร เหมือนกับที่เราไม่รู้ว่ามีใครเข้ามาเขียนหรือแก้ไขวิกิพีเดียเหมือนกัน ด้วยเหตุนี้การไข่มโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนจึงถือว่าเป็นนัยยะสื่อถึงกันกับการใช้พิจารณาปัญหาทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย โดยเฉพาะปัญญาของกลุ่ม (Wisdom of crowds)

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่าผู้คนจะยังมีสงสัยต่อความถูกต้องน่าเชื่อถือของข้อมูลในวิกิพีเดีย แต่เราก็พบว่าวิกิพีเดียได้รับความสนใจในการใช้งานเพิ่มขึ้นแพร่หลายเป็นอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มของนักวิชาการที่วิกิพีเดียได้รับความนิยมที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ในงานของ Xiao และ Askin (2012) ชี้ให้เห็นว่าวิกิพีเดียมีข้อได้เปรียบทางวิชาการในหลากหลายประเด็น เช่น ประหยัดและแทบจะไม่มีค่าใช้จ่าย มีความรวดเร็ว มีข้อมูลให้อ่านได้อย่างกว้างขวางมากกว่า และมีบทความที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม มีความท้าทายที่สำคัญหลายประการในการนำวิกิพีเดียไปใช้ในชุมชนวิชาการ เช่น โครงสร้างเว็บไซต์ไม่เหมาะสมกับสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ วิกิพีเดียไม่ได้รวมเข้ากับเครื่องมือค้นหาทางวิชาการทั่วไปอย่าง Google Scholar หรือห้องสมุดมหาวิทยาลัย และมีความกังวลในหมู่สมาชิกของชุมชนวิชาการเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์และผลกระทบต่อสถาบันการศึกษา นักปรัชญาสารสนเทศ

อย่าง Don Fallis เชื่อว่าเรามักจะมีความกังวลต่อวิกิพีเดียด้วยกันสองประการหลัก ๆ **ประการแรก** คือ ความกังวลเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดีย **ประการที่สอง** คือ ความกังวลเกี่ยวกับการตรวจสอบได้ของวิกิพีเดีย (Fallis, 2008) อย่างไรก็ตาม Fallis เห็นว่าการเกิดความกังวลต่อวิกิพีเดียทั้งสองประการข้างต้นไม่ได้นำไปสู่ข้อสรุปโดยตรงไปตรงมาว่าวิกิพีเดียเป็นสารานุกรมที่น่าเชื่อถือ

แม้ว่าเราจะมี ความกังวลต่อวิกิพีเดียก็ตาม แต่ในทางกลับกันมันยังมีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับหนึ่ง หลักฐานเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าวิกิพีเดียไม่ใช่สิ่งที่ไม่น่าเชื่อถือ มีนักวิจัยได้ทดลองนำเข้าสู่ข้อมูลที่ผิดพลาดลงในวิกิพีเดียและสังเกตว่าเมื่อผ่านเวลาไปนานเท่าใด ข้อมูลดังกล่าวถึงจะถูกแก้ไขกลับมาให้ถูกต้อง (Read, 2006) จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า เมื่อใส่ข้อมูลที่ผิดเข้าไปเพียงไม่กี่นาทีข้อมูลที่ผิดก็ถูกแก้ไขกลับมาให้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีการเปรียบเทียบผู้เชี่ยวชาญในการเขียนวิกิพีเดียกับผู้เชี่ยวชาญของสารานุกรมแบบดั้งเดิม ตัวอย่างเช่นการศึกษา (Giles, 2005) โดยวารสาร Nature ก็พบว่าวิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าสารานุกรมบริตตานิกา (Encyclopedia Britannica) เพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามในทางกลับกัน จากการศึกษาในมุมมองทางปรัชญาของ Magnus (2006) กลับพบว่าวิกิพีเดียและบริตตานิกามีความแตกต่างกันอย่างมาก แต่ถึงกระนั้น Fallis ยังกล่าวยืนยันว่า มีผลการศึกษาเชิงประจักษ์จำนวนมากที่พบว่าข้อมูลที่ไม่วัดต้องบนอินเทอร์เน็ตจะไม่ถูกแก้ไขกลับมาอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกันกับวิกิพีเดีย แต่ท้ายที่สุดแล้วระดับความน่าเชื่อถือที่เราต้องการจากแหล่งข้อมูลในวิกิพีเดียมักจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Fallis, 2004, p. 111) ตัวอย่างเช่นเมื่อเรากำลังค้นหาข้อมูลจากความอยากรู้อย่างแท้จริงมันอาจไม่ใช่เรื่องใหญ่หากข้อมูลบางอย่างไม่ถูกต้อง ในทางกลับกันเมื่อค้นหาข้อมูลเพื่อทำการตัดสินใจที่มีความสำคัญ เช่น การรักษาพยาบาล หรือการลงทุนขนาดใหญ่ โดยมีจำเป็นให้แน่ใจว่าข้อมูลนั้นถูกต้องหรือไม่ หากความน่าเชื่อถือเป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณาใช้ข้อมูล เราก็ควรตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งโดยปรึกษาแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นอิสระทางวิชาการ (Anderson, 2006,

p. 9) นอกจากนี้พบว่า นักวิจัยหรือนักวิชาการส่วนใหญ่มักจะเลือกแหล่งข้อมูลที่หาได้ง่าย แม้ว่าแหล่งข้อมูลเหล่านั้นมีความน่าเชื่อถือต่ำก็ตาม (Mann, 1993, p. 91) ผลจากการใช้แหล่งข้อมูลซึ่งมีคุณภาพต่ำจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีต่อสถานะทางญาณวิทยากับการปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตาม บ่อยครั้งเราจะพบว่า ผู้คนสนใจในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นทางญาณวิทยา (Nonepistemic) มากนัก เนื่องจากพวกเขาต้องการประหยัดเวลาและเงิน ดังนั้นพวกเขาจึงอาจมีเหตุผลที่จะไม่แสวงหาความรู้หรือหาเหตุผลเพิ่มเติมสนับสนุนความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนั้นวิกิพีเดียจึงน่าเชื่อถือสำหรับการนำไปใช้งานเชิงเหตุผลได้ในบางลักษณะ แต่เราไม่อาจนำวิกิพีเดียไปเทียบกับสารานุกรมแบบดั้งเดิมได้ (Fallis, 2008, p. 1667)

ในความเป็นจริงเรามักจะคิดว่ากระบวนการในการผลิตบทความของวิกิพีเดียยังไม่มีมีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะเทียบได้กับสารานุกรมแบบดั้งเดิม ซึ่งวิกิพีเดียเองก็ได้เตือนผู้อ่านเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ว่านี้เกี่ยวกับข้อมูลที่มักถูกต้องในเว็บไซต์ และคนส่วนใหญ่ต่างก็ตระหนักถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ในทางกลับกัน สารานุกรมดั้งเดิม (เช่นสารานุกรมบริแทนนิกา) มักยืนยันในระดับความแม่นยำของเนื้อหาที่มีความถูกต้องสูงกว่า อย่างไรก็ตามการศึกษาเชิงประจักษ์ที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ ได้เสนอว่ามีข้อผิดพลาดมากมายในสารานุกรมดั้งเดิมเช่นเดียวกับในวิกิพีเดีย ความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียนี้เป็นผลมาจากกระบวนการของวิกิพีเดียที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงประวัติการแก้ไขทั้งหมดทุกรายการได้อย่างง่ายดาย ผู้อ่านยังสามารถเข้าถึงหน้าพูดคุยที่ผู้มีส่วนร่วมใช้หรือเกี่ยวกับวิธีการเปลี่ยนแปลงรายการข้อมูลในบทความได้ (Sunstein, 2006, p. 152) อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านส่วนใหญ่มักพิจารณาเฉพาะข้อมูลที่ปรากฏขึ้นเป็นปัจจุบันเท่านั้น น้อยคนที่จะสนใจประวัติ กระดานสนทนาก่อนหน้า การทำความเข้าใจประวัติและที่มาของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหน้าวิกิพีเดียอาจมีส่วนช่วยในการร่วมเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล เช่น เราสามารถดูว่ามีความเห็นแย้งหรือไม่ มุมมองที่แตกต่างกันเป็นอย่างไร

ซึ่งสอดคล้องกับข้อถกเถียงของ Mill (1978) ที่อ้างว่าการเปิดรับมุมมองที่ต่างกักันเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเรียนรู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องหนึ่ง ๆ (Fallis, 2008, p. 1668)

นอกจากจะสามารถอธิบายได้ว่าวิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือและยังสามารถตรวจสอบได้แล้วนั้น Fallis ยังให้ความสำคัญกับคุณค่าเชิงความเชื่อในลักษณะอื่น ๆ (Other epistemic virtues) ของวิกิพีเดียด้วย ซึ่งก็ดูเหมือนว่าคุณค่าเชิงความเชื่ออื่น ๆ นี้ทำให้วิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เนื่องจากมีแรงงานอิสระจำนวนมากทำงานตลอดเวลา วิกิพีเดียจึงน่าจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น วิกิพีเดียยังมีขนาดใหญ่มากกว่าสารานุกรมบริแทนนิกาหลายเท่า และเนื่องจากไม่มีความล่าช้าที่จะอัปเดตเนื้อหาใหม่ ๆ เหมือนกับระบบสารานุกรมแบบดั้งเดิม วิกิพีเดียจึงสามารถนำเสนอข้อมูลใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากการเข้าถึงได้อย่างอิสระแล้ววิกิพีเดียยังเป็นโครงการ “Open-source” นั่นคือทุกคนได้รับอนุญาตให้ทำสำเนาเนื้อหาได้ฟรี ในขณะที่สารานุกรมแบบดั้งเดิมนั้นจะต้องอ้างอิงเสมอเพราะว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาของผู้เขียน และเมื่อพิจารณาในประเด็นที่ว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีอรรถประโยชน์ทางญาณวิทยาโดยการกระตุ้นให้ผู้คนสร้างเนื้อหาใหม่ (Fallis, 2007, p. 36) อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้คนจำนวนมากยินดีที่จะมีส่วนร่วมในวิกิพีเดียแม้จะไม่มีแรงจูงใจนี้ก็ตาม Fallis (2008, p. 1669) เห็นว่าในความเป็นจริงถ้ามีใครสนใจเผยแพร่ความรู้ของเขาหรือเธออย่างกว้างขวางให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ วิกิพีเดียเป็นทางออกที่น่าสนใจ นอกจากนี้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาสามารถมีส่วนทั้งในการยับยั้งและส่งเสริมการสร้างเนื้อหาใหม่ ตัวอย่างเช่น ข้อจำกัดเมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการผลิตงานหรือดัดแปลงงาน คนอื่น ๆ จึงถูกขัดขวางไม่ให้มีส่วนร่วมในความพยายามสร้างสรรค์ผลงานดังกล่าว ในขณะที่วิกิพีเดียไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องของทรัพย์สินทางปัญญาและผู้มีส่วนร่วมในวิกิพีเดียยังได้รับการสนับสนุนให้แก้ไขเนื้อหาที่คนอื่นสร้างขึ้นด้วยซึ่งรูปแบบการทำงานเช่นนี้เป็นสิ่งที่สารานุกรมแบบดั้งเดิมไม่มี

วิกิพีเดียจึงเป็นตัวอย่งสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าคุณค่าในเชิงความเชื่อ (Epistemic value) สามารถก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเราบอกว่าวิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าสารานุกรมแบบดั้งเดิมที่ผ่านการตรวจสอบอย่างเข้มข้นโดยบรรณาธิการนั้น ในทางกลับกันวิกิพีเดียกลับมีสมรรถภาพ ความรวดเร็วและความแพร่หลายของข้อมูลมากกว่า ดังนั้น เมื่อเกิดความขัดแย้งดังกล่าวขึ้น เราจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยวิธีการที่เหมาะสม (Fallis, 2006, pp. 500 - 503) เมื่อความน่าเชื่อถือของสารานุกรมทั้งแบบดั้งเดิมและวิกิพีเดียได้กลายมาเป็นประเด็นความขัดแย้งเกี่ยวกับการพิจารณาส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ใช่ประเด็นทางญาณวิทยา (Nonepistemic interests) ดังนั้น ความสำคัญของความแตกต่างระหว่างคุณค่าทางญาณวิทยาจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่พิจารณา ตัวอย่างเช่น ในเรื่องของความเร็วนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ในโลกปัจจุบันที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ซึ่งในกรณีนี้ Fallis ได้อ้างถึง William James (1979) ว่า ในการที่จะยืนยันได้ว่าคุณค่าพลังอำนาจ (Power) ความรวดเร็ว และความแพร่หลายของการใช้งานของวิกิพีเดีย บางครั้งมีคุณค่ามากกว่าคุณค่าของความน่าเชื่อถือบนฐานของสิ่งที่เป็นจริงหรือข้อมูลที่จริงหรือข้อมูลที่เท็จ กล่าวคือ James เป็นนักปรัชญาปฏิบัตินิยมที่ถือว่าคุณค่าของสิ่งหนึ่ง ๆ ไม่ใช้การวัดจากความน่าเชื่อถือว่ามันจริงหรือไม่ หากแต่วัดจากการสามารถใช้งานได้ สถานการณ์จริง คุณค่าเช่นนี้เรียกว่า คุณค่าเชิงเครื่องมือ (Instrumental value) ที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ตามสถานการณ์ นอกจากนี้ Fallis ยังอธิบายถึงความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียในแง่มุมอื่น ๆ อีก โดยเฉพาะในเรื่อง “ปัญญาของกลุ่มคน” (The wisdom of crowds) วิกิพีเดียมีคุณสมบัติบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่มีความชาญฉลาดรอบรู้ ตัวอย่างเช่น สารานุกรมส่วนใหญ่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงซึ่งเป็นประเภทของข้อมูลจากกลุ่มคนที่มีความฉลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกลุ่มคนดังกล่าวอาจจะมีอำนาจต่อการทำให้เกิดความ

ถูกต้องของข้อมูลขึ้นได้ด้วย (Surowiecki, 2004 อ้างถึงใน Fallis, 2008, p. 1670) และในกรณีนี้ก็ปรากฏในการสร้างความรู้ของวิกิพีเดีย

มโนทัศน์ของปัญญาของกลุ่มคนถูกหยิบยืมเอามาใช้ในการพิจารณาปัญหาทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย จากข้างต้นจะเห็นได้ว่านอกจาก Fallis แล้ว ยังมีนักปรัชญาอีกหลายคนที่ยืนยันว่าความรู้ในวิกิพีเดียเป็นการสร้างความรู้โดยกลุ่มคน เช่น บทความเรื่อง “*Wikipedia and the epistemology of testimony*” ของ Deborah Perron Tollefsen (2009) ที่ยืนยันว่าวิกิพีเดียมีการสร้างความรู้โดยลักษณะของญาณวิทยาว่าด้วยคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน (Epistemology of testimony) ซึ่งมีลักษณะของตัวแสดงที่เป็นกลุ่มคน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการใช้มโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนมาศึกษาวิกิพีเดียจึงเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะวิกิพีเดียภาษาอังกฤษเป็นสำคัญเท่านั้น

ระเบียบวิธีวิจัย

(1) วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยใช้วิธีการทางปรัชญา (Philosophical approach) โดยมุ่งไปที่การศึกษาข้ออ้างหนึ่ง ๆ ว่ามีข้อบกพร่องอย่างไร และเราจะพิจารณาข้ออ้างนั้นว่าเป็นข้ออ้างที่สมเหตุสมผลหรือไม่อย่างไร โดยที่มุ่งเน้นไปที่สาขาย่อยของปรัชญาบริสุทธิ์คือ ญาณวิทยา (Epistemology) และปรัชญาสารสนเทศ (Philosophy of information) ในประเด็นญาณวิทยาที่มีความคาบเกี่ยวกันในการศึกษาวิกิพีเดีย และยังคงพยายามชี้ให้เห็นวิกิพีเดียในฐานะของแบบจำลองของประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองบนฐานของปัญญาของกลุ่มคน

(2) ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารสำคัญของนักปรัชญาร่วมสมัยที่ทำการศึกษาวิกิพีเดีย โดยมุ่งไปที่การศึกษามุมมองต่าง ๆ ของวิกิพีเดียใน

เชิงญาณวิทยาเป็นหลักแล้วรวบรวมข้อมูลที่ศึกษาจากวิกิพีเดีย โดยค้นหาใจความสำคัญที่งานแต่ละชิ้นกล่าวถึงวิกิพีเดียในฐานะของการร่วมกันระดมสร้างความรู้ แล้วแยกออกเป็นข้ออ้างต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 นำเอาข้ออ้างเหล่านั้นมาพิจารณาบนฐานของแนวคิดเรื่อง “ปัญญาของกลุ่มคน” เพื่อที่จะตอบคำถามว่าปัญญาของกลุ่มคนสามารถที่จะนำไปสู่การให้เหตุผลสนับสนุนว่าวิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้มโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนที่นำเสนอโดย James Surowiecki ในหนังสือ *The wisdom of crowds*

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยซึ่งจะนำเสนอปัญหาของวิกิพีเดียบนฐานของมโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคน ว่าวิกิพีเดียมีนัยที่เราสามารถอนุมานสู่การมองจากมโนทัศน์ดังกล่าวนี้ได้หรือไม่ และถ้ามองผ่านมโนทัศน์ดังกล่าวนี้ได้แล้วนั้น วิกิพีเดียจะประสบปัญหาที่เกิดกับวิกิพีเดียหรือไม่ โดยข้อวิพากษ์สำคัญอยู่ตรงนี้ ถ้าวิกิพีเดียก้าวข้ามข้อวิพากษ์นี้ได้ก็เท่ากับว่าวิกิพีเดียมีนัยของความน่าเชื่อถือบนฐานคิดแบบประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองที่มองผ่านปัญญาของกลุ่มคน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะทำการนำเสนอผลการวิจัยไปพร้อม ๆ กับการอภิปรายหรือถกเถียงประเด็นสำคัญ ๆ ที่พบจากการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งจากการพิจารณาปัญญาของกลุ่มคนในวิกิพีเดียว่าวิกิพีเดียมีลักษณะของการเป็นปัญญาของกลุ่มคนหรือไม่ในเรื่องดังกล่าวนี้ปรากฏในบทความของ Fallis (2008) ที่ชื่อว่า “Toward an epistemology of Wikipedia” ซึ่งเขาได้กล่าวถึงมโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนกับปัญหาของวิกิพีเดียดังนี้

(1) ปัญหาของกลุ่มคนกับจำนวนผู้ใช้งานวิกิพีเดีย

ในการเสนอความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาของกลุ่มคนกับจำนวนผู้ใช้งานวิกิพีเดียนั้น เป็นข้อเสนอข้อแรกของ Don Fallis ในบทความของเขา ซึ่งเสนอเอาไว้ว่า

ประการแรก “ปัญหาของกลุ่มคนนั้น โดยทั่วไปแล้วมักจะเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลจำนวนมากที่ทำงานร่วมกันในปัญหาสำคัญ ๆ เรื่องหนึ่ง ๆ แต่สำหรับวิกิพีเดียมีใช้เช่นว่านี้ กล่าวคือถึงแม้คนส่วนมากจะมีส่วนร่วมในการใช้งานวิกิพีเดีย แต่มีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ช่วยทำการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่กำหนดมาให้” (Fallis, 2008, p. 1670)

คำอธิบายของ Fallis ต้องการที่จะชี้ว่าแม้ว่าผู้คนที่หลากหลายจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขวิกิพีเดีย แต่วิกิพีเดียเองมีหัวข้อบทความที่หลากหลายล้วนบทความ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วกลับพบว่าในบทความใดบทความหนึ่งมีผู้เข้าร่วมแก้ไขเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ต่อปัญหาที่ Fallis อ้างขึ้นมาว่า อติศร กรอบกระจก (2558) ได้โต้แย้งว่า แม้ว่าคนจำนวนน้อยเท่านั้นที่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขวิกิพีเดีย แต่เรายังสามารถที่จะเรียกว่าปัญหาของกลุ่มคนได้อยู่ โดยอติศร ชี้ว่าต่อให้หัวข้อใดหัวข้อหนึ่งของวิกิพีเดียจะมีเพียงคนไม่กี่คนของยูเซอร์ (User) ทั้งหมดในวิกิพีเดียเข้าไปมีส่วนร่วมในการปรับปรุงก็ตาม เราอาจกล่าวได้ว่าคนจำนวนน้อยเหล่านั้นยังเป็นปัญหาของกลุ่มคนได้อยู่ เพราะในยูเซอร์ทั้งหมดอาจไม่ได้ร่วมกันเพื่อถกเถียงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น หากแต่ผู้ร่วมปรับปรุงอาจจะมุ่งไปยังหัวข้อที่เขาสนใจ ถนัด และต้องการที่จะแก้ไขมากกว่า ผู้เขียนเห็นว่าข้อเสนอของ Fallis ในเรื่องของจำนวนผู้ร่วมใช้งานไม่อาจนำไปสู่ปัญหาของกลุ่มคนได้นั้น เป็นข้อเสนอที่ยังแย้งได้อยู่ ซึ่งจากหลักฐานเชิงประจักษ์ในงานศึกษาของ Kittur และ Kraut (2008) ก็ได้ระบุเอาไว้ว่า ใน 1 บทความจะมีผู้ร่วมเขียนหรือแก้ไขอยู่ราว 50 คน โดยประมาณในวิกิพีเดียที่เป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขบทความในวิกิพีเดียจึงกระทำโดยผู้ใช้งานจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามในบางบทความ

ที่มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างก็มักพบว่าการแก้ไขโดยผู้ใช้งานในจำนวนที่มากขึ้น เช่น การแพทย์ การเมืองและความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าแม้จะมีคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขบทความหนึ่งราว 50 คน ในวิกิพีเดียจากจำนวนผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดกว่า 34 ล้านคนก็ตาม เราก็ไม่อาจกล่าวได้ว่าจำนวนผู้ใช้งานเพียง 50 คน นั้นน้อยเกินไปสำหรับการเป็นตัวแทนปัญญาของกลุ่มคน ผู้วิจัยเห็นว่าจำนวนคนที่น้อยไม่ได้มีนัยที่จะนำไปสู่การปฏิเสธปัญญาของกลุ่มคนได้ เพียงแค่ว่าคนเหล่านั้นมีอิสระและมีความเห็นที่หลากหลายในการแสดงความคิดเห็นถึงการโต้แย้งกันในประเด็นหนึ่ง ๆ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ร่วมกันตัดสินใจ¹ ผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อเสนอของอดิศร ว่าผู้คนต่างมุ่งไปยังหน้าเพจที่เขาสนใจและแม้จะเป็นจำนวนน้อย เราก็ยังไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าหน้าวิกิพีเดียดังกล่าวมิใช่ปัญญาของกลุ่มคนแบบหนึ่ง เพราะผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่เข้าร่วมใช้งานวิกิพีเดียแสดงความคิดเห็นต่อหัวข้อหนึ่ง ๆ ยังมีความหลากหลายทางความคิดหรือความคิดมิได้ถูกจำกัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเท่านั้น เช่น พบว่าในบทความเรื่อง Karl Marx มีการสนทนากันเกี่ยวกับการทำลายหลุมศพของ Karl Marx ดังนี้

Grave [edit]

Do we really need to document vandalism of the grave?--[Jack Upland](#) (talk) 07:52, 18 February 2019 (UTC)

Removed, since there doesn't seem to be any irreparable damage.

[Wikiain](#) (talk) 20:58, 21 February 2019 (UTC)

Thanks. I agree, if there was irreparable damage that might be worth including.--[Jack Upland](#) (talk) 07:06, 22 February 2019 (UTC)

¹ สามารถเข้าดูตัวอย่างการถกเถียงในหน้าสนทนาวิกิพีเดียที่ชื่อ ว่า Philosophy ได้จาก <https://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Philosophy> ในหน้าดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการโต้แย้งและถกเถียงกัน ประกอบกับการร่วมกันหาฉันทามติในการตัดสินใจร่วมกันในเรื่อง ๆ หนึ่งที่เห็นแย้งกัน

ภาพที่ 1 การถกเถียงเรื่องหลุมศพของคาร์ล มาร์กซในหน้าสนทนาของวิกิพีเดีย
ที่มา: Talk:Karl Marx. (2562). Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Karl_Marx.

เราจะเห็นว่าการสนทนานี้ แม้จะเป็นการสนทนาของผู้ใช้
วิกิพีเดียเพียง 2 ยูเซอร์ก็ตาม แต่ก็เป็นลักษณะของการหาฉันทามติร่วมกันของ
ความเห็นที่แตกต่างกัน หรือตัวอย่างในบทความที่ชื่อว่า Philosophy มีการสนทนา
เกี่ยวกับหัวข้อที่ชื่อว่า History of Philosophy article ซึ่งเป็นการสนทนาของ
ระหว่าง 4 ยูเซอร์ ดังนี้

History of Philosophy article [edit]

It looks like the [History of Philosophy](#) article was turned into a redirect to here back in 2016 and there's been some back-and-forth controversy since. At the time, editors were discussing how to condense the content to make it a reasonable length, but I don't see that a clear consensus ever emerged to remove the article (granted, maybe I'm missing one of the discussions). I'm coming here from a discussion at [\[Vital Articles\]](#), where some editors think that the page may be restored at some point (and be deemed vital on top of that). Personally, it seems like something that ought to happen, given that there's too much history of philosophy to discuss just here. Could someone catch me up as to what the rationale was for redirecting the history page, or if there wasn't ever strong rationale, could we have a discussion about restoring it? - Sdkb (talk) 17:09, 8 August 2019 (UTC)

I would support restoring a *History of Philosophy* article. I can't see any valid rationale for combining the two articles—the history of philosophy and *philosophy* in the abstract are far too expansive to be combined into one article. The history of philosophy is also an academic discipline as well as a subject area. [Endymion.12](#) (talk) 17:42, 8 August 2019 (UTC)

I will do an Aristotle here and split into theory and practice. The theoretical possibility of a history article is not controversial. The practice has been unconvincing. How will that split really work? Normally when you explain philosophy to someone, you have to go through all the basic historical arguments. When you explain the history... --[Andrew Lancaster](#) (talk) 19:12, 8 August 2019 (UTC)

I support restoration of History of Philosophy. [Polyison](#) (talk) 12:22, 16 August 2019 (UTC)

ภาพที่ 2 การถกเถียงเกี่ยวกับประวัติปรัชญา ที่มา: Talk:Philosophy . (2562).
Retrieved from <https://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Philosophy>.

จากทั้งหน้าสนทนาในบทความเรื่อง Karl Marx กับบทความ
เรื่อง Philosophy ชี้ให้เห็นว่าแม้ว่าจะมียูเซอร์ในวิกิพีเดียมากมาย แต่มีเพียงไม่กี่
ยูเซอร์เท่านั้นที่ร่วมใช้งานและแก้ไขไม่ได้นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าวิกิพีเดียไม่มีความเป็น

ปัญญาของกลุ่มคนแต่อย่างใด แต่วิกิพีเดียยังมีลักษณะที่เป็นปัญญาของกลุ่มคนอยู่ เพราะยูเซอร์เพียงไม่กี่ยูเซอร์แสดงให้เห็นถึงการพูดคุยสนทนาที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปในหัวข้อย่อยหนึ่ง ๆ ในแต่ละหัวข้อหลักของวิกิพีเดีย การเข้ามาถกเถียงในหัวข้อย่อยแสดงให้เห็นว่าในวิกิพีเดียหัวข้อหลักหนึ่ง ๆ เต็มไปด้วยผู้คนที่เข้าร่วมถกเถียงเพื่อหาทางสรุปต่อเรื่องหนึ่ง ๆ กล่าวได้ว่าข้อเสนอของ Fallis ที่ว่า “ปัญญาของกลุ่มคนนั้น โดยทั่วไปแล้วมักจะเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลจำนวนมากที่ทำงานร่วมกันในปัญสำคัญ ๆ เรื่องหนึ่ง ๆ แต่สำหรับวิกิมีใช้เช่นว่านี้ กล่าวคือถึงแม้คนส่วนมากจะมีส่วนร่วมในการใช้งานวิกิพีเดีย แต่มีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ช่วยทำการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่กำหนดมาให้” (Fallis, 2008, p. 1670) ไม่อาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าวิกิพีเดียไม่มีปัญญาของกลุ่มคนดังที่ผู้วิจัยแสดงให้เห็นแล้วในตอนต้น

(2) ปัญญาของกลุ่มคนกับความหลากหลายของผู้ใช้งานในวิกิพีเดีย

สำหรับประการที่สอง ซึ่งเกี่ยวกับความหลากหลายของผู้ใช้งาน วิกิพีเดีย ว่ามีความหลากหลายหรือไม่ และความหลากหลายนี้นำไปสู่ปัญญาของกลุ่มคนหรือไม่

ประการที่ 2 “ปัญญาของกลุ่มคนโดยทั่วไปแล้วมักจะเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลที่แตกต่างกันจำนวนมาก ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้และมุมมองที่แตกต่างกันต่อปัญหาหนึ่ง ๆ อย่างไรก็ตามยังไม่ชัดเจนว่าผู้มีส่วนร่วมในวิกิพีเดียมีความหลากหลาย ดังที่ Rosenzweig (2006) กล่าวว่า “ผู้เขียนวิกิพีเดียไม่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่าง (Cross-section) ทุก ๆ ส่วนของประชากรโลก แต่ส่วนมากแล้ว ผู้ใช้วิกิพีเดียมีแนวโน้มจะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในกลุ่มที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ และเป็นผู้ชาย” (Fallis, 2008, p. 1671)

ข้อเสนอของ Fallis อาจได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาที่ผ่านมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ นั่นก็คือการศึกษาของ Ford และ Wajcman (2017) ในบทความที่ชื่อว่า “‘Anyone can edit’, not everyone does: Wikipedia’s infrastructure and the gender gap” งานนี้ชี้ให้เห็นว่า วิกิพีเดียเป็นเสมือนการ

ร่วมมือกันของสังคมยูโทเปียซึ่งเป็นแบบจำลองโลกของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เสรี แต่ภายใต้ภาพในอุดมคตินี้ การแบ่งแยกเพศที่ล้าสมัยยังคงมีอยู่ เพราะผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างล้นหลามล้วนแล้วแต่เป็นเพศชาย

ถึงแม้ว่า Fallis จะอ้างถึงผลของการศึกษาของ Rosenzweig (2006) ที่กล่าวถึงการใช้งานวิกิพีเดียส่วนใหญ่จะมีเพียงแค่ผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่เท่านั้น และยังเป็นเพศชายเป็นหลักด้วย ประกอบกับข้อค้นพบจากการศึกษาของ Ford และ Wajcman (2017) ก็ชี้ว่าวิกิพีเดียได้ทำให้เพศหญิงอยู่เพียงชายขอบของการเข้าถึงวิกิพีเดียที่ส่วนใหญ่ผู้ใช้งานเป็นผู้ชายซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่ได้มีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยที่มุ่งให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเสรี ทั้งสองข้อเสนออันได้แก่ข้อเสนอของ Fallis ที่อ้างถึงการศึกษาของ Rosenzweig (2006) และข้อเสนอจากการศึกษาของ Ford และ Wajcman (2017) นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าไม่อาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าวิกิพีเดียไม่ได้มีลักษณะของความเป็นปัญญาของกลุ่มคนแต่อย่างใด กล่าวคือ การพิจารณาปัญญาของกลุ่มคนด้วยการพิจารณาว่าผู้คนส่วนมากเป็นคนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่เท่านั้นจึงทำให้เห็นว่าผู้ที่ใช้ภาษาอื่น ๆ เป็นภาษาแม่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในวิกิพีเดียด้วย ดังนั้นตามนัยนี้จึงแสดงถึงความไม่หลากหลายของผู้ร่วมเขียนและปรับปรุงวิกิพีเดีย ที่จับกลุ่มอยู่เพียงภาษาเดียว ผู้วิจัยเห็นว่า การให้ความสำคัญกับภาษาตามที่กล่าวไปนั้น ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าวิกิพีเดียไม่ได้มีนัยที่นำไปสู่การเป็นปัญญาของกลุ่มคนได้ เพราะถึงแม้ว่าผู้ใช้ภาษาจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ แต่ก็ยังมีความหลากหลายของความคิด มีความเห็นที่แตกต่างกัน และท้ายที่สุดก็ย่อนำไปสู่การร่วมหาฉันทามติในที่สุด ยกตัวอย่างเช่นในสังคมไทยที่หลายคนเห็นต่างในเรื่องการเมือง และพยายามหาฉันทามติร่วมกันในเรื่องนั้น ๆ แม้ทุกคนจะเป็นคนที่ใช้ภาษาไทยเหมือนกันก็ตาม แต่ภายใต้ภาษาไทยก็ถือว่าทุกคนจะมีความเห็นเดียวกันทั้งหมด หลายคนต่างก็พยายามแสดงความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างออกไป ด้วยเหตุนี้ข้อจำกัดเรื่องภาษาที่ไม่หลากหลาย จึงไม่ได้ปฏิเสธว่ากลุ่มนั้น ๆ จะไม่ได้มีความหลากหลายตามไปด้วย เพราะคำว่าหลากหลายใน

มโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนนั้นไม่ใช่เพียงแค่ว่ามีความหลากหลายของสิ่งอื่น ๆ ที่มีใช้เนื้อหาสาระ แต่ความหลากหลายน่าจะเป็นสิ่งที่มุ่งไปที่เนื้อหาสาระของเรื่องนั้น ๆ เช่น ความหลากหลายของความคิดเห็นทางการเมือง ที่อยู่ภายใต้ภาษาเดียวกันก็ถือว่าเป็นความหลากหลายได้

นอกจากนี้ข้อเสนอเรื่องเพคก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญ เช่นเดียวกัน กล่าวคือการที่เพคใดเพคหนึ่งเข้าถึงวิกิพีเดียและร่วมปรับปรุงมากกว่านำไปสู่ข้อสรุปว่าวิกิพีเดียมิได้มีความหลากหลายได้หรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่าการมีลักษณะร่วมปรับปรุงดังกล่าวมิได้มีนัยที่จะนำไปสู่การปฏิเสธความหลากหลายได้แต่อย่างใด เพราะแม้ผู้คนเพคเดียวกันก็มีความเห็นต่างในเรื่องหนึ่ง ๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าคำอธิบายของ Ford และ Wajcman (2017) ก็ประสบปัญหาเช่นกัน กล่าวคือเขาอธิบายว่าการที่เพคใดเพคหนึ่งเข้าไปมีส่วนร่วมปรับปรุงเนื้อหาของวิกิพีเดีย นั้นแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งกับคำอธิบายของวิกิพีเดียที่ชี้ว่าวิกิพีเดียเองมีนโยบายที่ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมแบบเสรีประชาธิปไตย แต่ถึงกระนั้นผู้วิจัยกลับเห็นว่าในความเป็นจริงแล้วคำอธิบายดังกล่าวยังมีน้ำหนักไม่เพียงพอ เพราะลักษณะของประชาธิปไตยในวิกิพีเดีย นั้นเปิดเสรีให้ทุกคนเข้าถึงจริง ๆ และถึงแม้ว่าหากมีเพียงเพคใดเพคหนึ่งเข้าถึงและมีส่วนร่วมมากกว่าเราจะยังเรียกได้หรือไม่ว่านี่คือความหลากหลายของวิกิพีเดีย ผู้วิจัยเห็นว่าเรายังเรียกว่าวิกิพีเดียมีความหลากหลายอยู่ เพราะการมองถึงความหลากหลายในการร่วมไตร่ตรองครมองข้ามว่าเพคใดเพคหนึ่งจะเข้าถึงมากกว่ากัน แต่ควรมุ่งไปที่ว่า พื้นที่หนึ่ง ๆ เปิดโอกาสที่จะให้ผู้ที่เข้ามานั้นมีความหลากหลายในการแสดงความคิดเห็นหรือถกเถียงกันได้หรือไม่ นอกจากนี้ยังมีงานสำคัญทางญาณวิทยาชิ้นหนึ่งของ สิริเพ็ญ พริยจิตรกรกิจ (2546) ที่ชี้ว่า ญาณวิทยาสตริณิยมนั้นอาจจะไม่ประสบความสำเร็จต่อการพิจารณาประเด็นทางญาณวิทยาทั้งในระดับทฤษฎีและในระดับปฏิบัติ ผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อเสนอของสิริเพ็ญ ทั้งนี้ก็เพราะว่าญาณวิทยาควรเป็นเรื่องของการมุ่งประเด็นไปที่อะไรคือเหตุอันควรเชื่อต่อเรื่องหนึ่ง ๆ ของความเชื่อที่เราควรได้รับ แต่ญาณวิทยา

แบบสตรีนิยมอธิบายสิ่งที่อยู่เบื้องหลังที่เชื่อมโยงกับการสร้างความรู้ในสังคม ไม่ควรเกิดขึ้นจากเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น แต่ดูเหมือนว่าเรื่องเพศอาจจะไม่มีนัยยะที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้เลย กล่าวคือการสร้างความรู้ในทางทฤษฎีไม่ได้มีอคติอย่างชัดเจนว่ามีเพียงเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้นในการสร้างความรู้ ดังนั้นจึงไม่อาจสรุปได้ว่าญาณวิทยาแบบสตรีนิยมจะสร้างความชอบธรรมต่อการอ้างเหตุผลในเชิงญาณวิทยาได้ และในทางเดียวกันการพิจารณาการสร้างความรู้ในวิกิพีเดียแม้ว่าจะเป็นเพศชายมีส่วนร่วมโดยมาก แต่ก็เป็นคนละประเด็นกับการสร้างความรู้และการมีอคติโดยเพศใดเพศหนึ่ง

ด้วยเหตุทั้งหมดนี้จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ทั้งภาษา และเพศไม่อาจปฏิเสธความหลากหลายบนวิกิพีเดียได้ เพราะความหลากหลายจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญว่าในกลุ่มหนึ่ง ๆ ที่ทุกคนต่างเหมือนกันด้วยลักษณะภายนอกนั้นมีความหลากหลายในการแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันหาฉันทามติในเรื่องหนึ่ง ๆ หรือไม่

(3) ปัญหาของกลุ่มคนในวิกิพีเดียกับการมีอิสระทางความคิด

ประการที่สาม เป็นข้อโต้แย้งประการสุดท้ายที่ Fallis ยกขึ้นมาโต้แย้งปัญหากลุ่มคน กล่าวคือ

“ปัญหาของกลุ่มคนนั้น มักจะมีความเกี่ยวข้องกับการรวบรวมมุมมองที่เป็นอิสระจากปัจเจกบุคคลจำนวนมาก เช่น เราอาจใช้มุมมองของบุคคลโดยเฉลี่ยในกรณีของข้อมูลเชิงปริมาณ หรืออาจลงคะแนนเสียงเพื่อหาฉันทามติจากเสียงข้างมากในกรณีของข้อมูลเชิงคุณภาพ แต่รายการในวิกิพีเดียไม่ได้กำหนดโดยวิธีการนี้ เพราะการมีส่วนร่วมในวิกิพีเดียจะถูกเพิ่มเติมขึ้นตามลำดับโดยบุคคลเพียงคนเดียว ดังนั้นมุมมองของการมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงมุมมองของใครคนใดคนหนึ่งก็ตามที่เข้ามาแก้ไขเป็นคนสุดท้ายก่อนที่เราจะเข้าไปอ่าน (Sunstein, 2006, p. 158) และเมื่อมีข้อโต้แย้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้ใช้วิกิพีเดียมักจะใช้หน้าสนทนา (talk pages) เพื่อพยายามที่จะค้นหาฉันทามติแทนที่จะใช้วิธีออกเสียงลงคะแนน

กระนั้นก็ตาม การสนทนานี้เป็นไปตามกระบวนการของกลุ่มที่มีขนาดเล็ก ซึ่งทำให้กลุ่มมีความน่าเชื่อถือน้อยลง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับประเด็นของฉันทามตินั้น สามารถนำไปสู่การยับยั้งความแตกต่าง (Dissent) ที่จะทำให้กลุ่มมีความฉลาดมากขึ้น” (Fallis, 2008, p. 1671)

จากข้อเสนอมือสุดท้ายของ Fallis ที่เกี่ยวกับปัญญาของกลุ่มคนในบทความของเขานั้น ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นที่จำเป็นต้องอภิปรายด้วยกัน 2 ประเด็น คือ **ประเด็นแรก** คือ การสนทนาในหน้าสนทนาของกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนนำไปสู่การลดลงของความน่าเชื่อถือจริงหรือไม่ และ**ประเด็นที่สอง** การหาฉันทามติในวิกิพีเดียนำไปสู่การการยับยั้งความแตกต่าง (Dissent) จริงหรือไม่ ทั้งสองประเด็นนี้ผู้วิจัยจะอธิบายไปที่ละประเด็นตามลำดับ

ประเด็นแรก การสนทนาในหน้าสนทนาของกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนนำไปสู่การลดลงของความน่าเชื่อถือตามที่ Fallis กล่าวถึงจริงหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่าการสนทนากันของกลุ่มคนผู้ใช้วิกิพีเดียเพียงไม่กี่คนไม่ได้มีนัยนำไปสู่ความไม่น่าเชื่อถือแต่อย่างใด เพราะการใช้งานของผู้ใช้วิกิพีเดียบางคนก็ไม่อาจมาร่วมอภิเษกในหน้าสนทนาด้วย ซึ่งก็สามารถตรวจสอบได้เสมอว่ามีการแก้ไขบทความเมื่อใดในหน้า “ประวัติการแก้ไข” (Revision history) เพราะบางครั้งหน้าสนทนา (Talk pages) ที่มีคนเข้าไปอภิเษกกันอยู่น้อยคนนั้นก็จริง แต่หลายคนเห็นว่าสิ่งที่ปรากฏบนวิกิพีเดียผิดพลาด เขาก็อาจจะทำการแก้ไขเลยทันที ด้วยเหตุนี้ผู้ร่วมปรับปรุงแก้ไขวิกิพีเดียจึงไม่ได้มีจำนวนน้อยแต่อย่างใด และการร่วมปรับปรุงแก้ไขที่มีอยู่เรื่อย ๆ นั้น แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างและเป็นอิสระทางความคิดที่จะนำเสนอว่าตนเองเห็นว่าเนื้อหาหนึ่ง ๆ ควรเป็นอะไรออกมานั้นก็เป็นเสมือนพื้นที่ของหน้าสนทนาอีกรูปแบบหนึ่งที่ต่างคนต่างไม่ได้พูดคุยกันแต่ต่างคนต่างแก้ไขเนื้อหาเหล่านั้นโดยตรงด้วยตัวเอง อันแสดงถึงความหลากหลายทางความคิด แม้ไม่ได้ปฏิสัมพันธ์ผ่านการพูดคุยแต่นี่ก็ยังถือว่าเป็นปัญญาของกลุ่มคน

ตัวอย่างอธิบายปรากฏการณ์ข้างต้น เช่น ผู้วิจัยไปอ่านเจอว่า “*ญาณวิทยาเป็นสิ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับจิตวิญญาณ*” แต่ด้วยความที่ผู้วิจัยเห็นว่าข้อความดังกล่าวเขียนผิด และผู้วิจัยเองก็ทราบว่าญาณวิทยาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีความรู้ ผู้วิจัยจึงทำการลบเนื้อหาของเดิมออกไป แล้วเขียนใหม่ว่า “*ญาณวิทยาเป็นการศึกษาว่าด้วยทฤษฎีความรู้*” นอกจากนี้อาจมีใครคนใดคนหนึ่งสมมติว่าเป็นเพื่อนของผู้วิจัยเองชื่อว่า สมพร ซึ่งสมพรเป็นนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญาที่มีความรู้เช่นกันกับผู้วิจัย แล้วสมพรเลยมาเขียนประเด็นเพิ่มเติมว่า “*ญาณวิทยาเป็นการศึกษาว่าด้วยทฤษฎีความรู้ซึ่งความรู้ไม่ใช่ความเชื่อ และญาณวิทยามุ่งประเด็นไปที่เกณฑ์การตัดสินความรู้*” แต่อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้ว ความรู้กับความเชื่อนั้นมีความเกี่ยวข้องกันโดยตรง โดยนิยามของความรู้ก็คือความเชื่อชนิดหนึ่งเรียกว่าเป็นความเชื่อที่จริง และในท้ายที่สุดสมมติว่าอาจารย์ของผู้วิจัยมาอ่านหน้าวิกิพีเดียที่แก้ไขล่าสุดโดยสมพร แล้วรู้สึกว่าคุณรู้ก็คือความเชื่อชนิดหนึ่ง ดังนั้นข้อความที่เขียนล่าสุดโดยสมพรจึงผิด อาจารย์จึงลบข้อความของสมพรออก และแก้ไขว่า “*ญาณวิทยาเป็นการศึกษาทฤษฎีความรู้ เช่น มนุษย์ได้รับความรู้ได้อย่างไร อะไรเรียกว่าความรู้ มีเกณฑ์อะไรในการตัดสินความรู้หนึ่ง ๆ นอกจากนี้ นักญาณวิทยาดังเดิมกล่าวว่า ความรู้ก็คือความเชื่อชนิดหนึ่ง เรียกว่าความเชื่อที่จริง และมีเหตุผลสนับสนุนอันควรให้เชื่อ*” จะเห็นว่าแม้คนเหล่านี้จะไม่ได้ร่วมสนทนาในหน้าสนทนา แต่คนเหล่านี้ก็แสดงความเห็นผ่านการเขียนและแก้ไขออกมาอย่างตรงไปตรงมา และนี่ก็เป็นลักษณะของปัญญาของกลุ่มคนแบบหนึ่ง แต่เมื่อใดก็ตามที่มีปัญหาจริง ๆ หน้าสนทนาน่าจะเป็นทางออกที่ดี และในบางครั้งปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ บางอย่างก็มีการใช้หน้าสนทนาเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ข้ออ้างว่าการใช้หน้าสนทนาจำนวนเพียงไม่กี่คนจึงจะทำให้วิกิพีเดียลดความน่าเชื่อถือลงจึงไม่น่าจะสรุปได้เช่นนี้ เพราะความน่าเชื่อถือที่มีเกณฑ์วัดจากจำนวนผู้ร่วมสนทนาไม่อาจเป็นไปได้ ซึ่งการที่หลายคนที่ใช้วิกิพีเดียเพียงคนเดียวจะสนทนาแต่กลับไปเขียนวิกิพีเดียเลยก็ยังถือว่าเป็นลักษณะของปัญญาของกลุ่มคนอยู่

ประเด็นที่สอง การหาฉันทามติในวิกิพีเดียนำไปสู่การการยับยั้งความแตกต่าง (Dissent) จริงหรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ Fallis (2008) เห็นว่า การให้ความสำคัญกับประเด็นของฉันทามตินั้นสามารถนำไปสู่การยับยั้งความแตกต่าง (Dissent) ที่จะทำให้อำนาจมีความฉลาดมากขึ้น ผู้เขียนเห็นว่าข้อเสนอประเด็นนี้ไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าฉันทามติจะนำไปสู่การยับยั้งความแตกต่าง กล่าวคือเนื่องจากว่าตัววิกิพีเดียเองมีความเป็นพลวัตในการเปลี่ยนแปลงข้อมูลต่าง ๆ ที่เขียนบนวิกิพีเดียอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าจะมีฉันทามติในหน้าสนทนาประเด็นหนึ่ง ๆ แล้วก็ตาม หากมีใครสักคนที่เข้ามาอ่านแล้วพบว่าฉันทามติดังกล่าวที่นำเสนอบนหน้าบทความอันเป็นข้อสรุปที่ได้จากหน้าสนทนานั้นมีความผิดพลาด เขาผู้นั้นก็อาจจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่แก้ไขต่อไปโดยอาจจะไม่ได้เข้าไปร่วมถกเถียงในหน้าสนทนาด้วย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าฉันทามติในวิกิพีเดียไม่ได้ยับยั้งความหลากหลายทางความคิดเลยแม้แต่น้อย ถ้าหากเราถือว่าการมีความหลากหลายทางความคิดก็คือการที่เราสามารถนำเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างได้อย่างอิสระ แต่คำถามก็คือว่าการที่เราสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและสามารถเปลี่ยนแปลงฉันทามติได้อย่างตลอดเวลาบนหน้าบทความโดยไม่ต้องไปร่วมสนทนาในหน้าสนทนานั้นจะขาดประเด็นเรื่องการร่วมตัดสินใจอันเป็นเนื้อหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งในปัญญาของกลุ่มคนที่เสนอโดย Surowiecki (2004) หรือไม่ เพราะถ้าขาดประเด็นนี้ไปแล้ว ก็เท่ากับว่าการอ้างเช่นนี้ไม่ใช่การร่วมตัดสินใจโดยทุกคน เนื่องจากการร่วมตัดสินใจต้องมาจากการสนทนาแลกเปลี่ยนในกลุ่มที่ทุกคนเห็นร่วมกัน

แต่กระนั้นก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าการให้ความสำคัญกับข้อนี้เองเป็นข้อที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าข้อเสนอประเด็นดังกล่าวนี้ของ Fallis เป็นข้อเสนอที่ค่อนข้างที่จะแย้งได้ยากยิ่ง เพราะการมีฉันทามติจะนำไปสู่การยับยั้งความหลากหลายนั้นมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง แต่วิกิพีเดียไม่ได้ยับยั้งอย่างเด็ดขาดในการหาฉันทามติ เพราะวิกิพีเดียมีลักษณะของการเป็นฉันทามติชั่วคราว และมีความเคลื่อนไหวสูง เว้นเสียแต่ว่าเมื่อทุกคนจะเห็นพ้องต้องกันแล้วว่านี้คือสิ่งที่ทุกคน

ยอมรับด้วยกันในท้ายที่สุดจึงจะเป็นฉันทามติของทุกคน ส่วนประเด็นเรื่องการร่วมตัดสินใจนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเราไม่สามารถนำมาเป็นข้อตัดสินกับวิกิพีเดียได้เลย เพราะคำว่าร่วมตัดสินใจนั้นมักเกิดขึ้นในกรณีที่มีการอภิปรายร่วมกันอย่างเข้มข้น แต่วิกิพีเดียเองบางที่ไม่ได้มีการอภิปรายแต่ถ้าไม่เห็นด้วยก็เพียงแค่ไปเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้เลย ดังนั้นคำถามที่ตามมาก็คือ ระหว่างการร่วมตัดสินใจของกลุ่ม กับ การมีความหลากหลายทางความคิดข้อใดจะแสดงถึงการสร้างความรู้โดยกลุ่มได้ดีมากกว่ากัน ผู้วิจัยเห็นว่าการมีความหลากหลายทางความคิดน่าจะมีเหตุผลในการสนับสนุนการสร้างความรู้โดยกลุ่มได้ดีกว่าการร่วมตัดสินใจ เพราะการร่วมตัดสินใจนั้นบางที่อาจจะนำเราไปสู่ปัญหาการคิดเป็นกลุ่มที่เกิดจากแรงกดดันให้สมาชิกในกลุ่มโน้มเอียงต่อการตัดสินใจก็ได้ ดังนั้นการร่วมตัดสินใจแม้จะเป็นการเปลี่ยนจากการตัดสินใจส่วนตัวมาเป็นการร่วมตัดสินใจของทุกคนก็ตาม แต่เราจะแน่ใจได้อย่างไรว่าการร่วมตัดสินใจที่ว่่านั้นจะปราศจากแรงกดดันภายในกลุ่ม ซึ่งกรณีนี้ในวิกิพีเดียไม่อาจพบได้เลยเพราะเป็นการทำงานแบบไม่เห็นหน้าคร่ำตากัน แรงกดดันภายในกลุ่มที่เกิดกับวิกิพีเดียจึงไม่อาจมีได้ ดังนั้นปัญหาเรื่องการคิดเป็นกลุ่มจึงสามารถยกออกไปจากการอภิปรายของวิกิพีเดียได้ และในวิกิพีเดียก็เต็มไปด้วยความหลากหลายทางความคิดของผู้ร่วมเขียนแม้จะไม่ได้มีความหลากหลายทางเพศ หรือภาษาแม่ก็ตาม แต่ความหลากหลายทางความคิดย่อมไม่จำกัดเพศและภาษาแม่ ข้อนี้ชัดเจนว่าวิกิพีเดียมิได้มีนัยของการถูกปิดกั้นความหลากหลายทางความคิด และมันยังทำให้วิกิพีเดียไม่ประสบกับปัญหาเรื่องที่ว่า “การให้ความสำคัญกับประเด็นของฉันทามตินั้น สามารถนำไปสู่การยับยั้งความแตกต่าง (Dissent) ที่จะทำให้กลุ่มมีความฉลาดมากขึ้น” (Fallis, 2008, p. 1671) ตามข้อเสนอของ Fallis ได้ และการที่วิกิพีเดียไม่ได้มีฉันทามติอย่างถาวรยาวนานแต่อาจเป็นข้อคิดเห็นของใครคนหนึ่งเข้ามาเขียนคนสุดท้ายก่อนที่จะมาอ่านนั้น ก็เป็นผลดีอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้ทุกคนร่วมกันตัดสินใจผิดพลาดอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้แม้จะไม่ได้มีการตัดสินใจร่วมกันก็ยังถือว่าวิกิพีเดียเป็นปัญญาของกลุ่มคนอยู่ เพราะบางทีการร่วมตัดสินใจ

อาจจะไม่ใช่การร่วมตัดสินใจที่มาจากข้อคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละปัจเจกบุคคลจริง ๆ และข้อนี้ก็ทำให้เห็นว่ามโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนของ Surowiecki (2004) ยังมีปัญหาอยู่โดยเฉพาะข้อสุดท้ายที่ว่าด้วยการร่วมตัดสินใจ ซึ่งเป็นข้อเสนอที่สุ่มเสี่ยงต่อการนำไปสู่การเกิดปัญหาการคิดเป็นกลุ่มได้ง่าย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นด้วยกับข้อเสนอของ Solomon (2006) ที่ว่า ให้ทุกคนไตร่ตรองปัญหาด้วยตนเองแล้วรวบรวมความเห็นของแต่ละคนในกลุ่มน่าจะเป็นเหตุผลสนับสนุนต่อข้อเสนอของผู้วิจัย เพราะวิกิพีเดียก็สนับสนุนต่อการให้อิสระแต่ละคนในการไตร่ตรองความคิดของตนเองเป็นหลักเสียก่อนแล้วค่อยกลับมาร่วมกันหาข้อตกลง ซึ่งข้อเสนอนี้อาจทำให้ข้อเสนอของ Fallis ถูกปฏิเสธไปในที่สุด

(4) ปัญญาของกลุ่มคนสำคัญกว่าปัญญาของผู้เชี่ยวชาญอย่างไร: กรณีของวิกิพีเดีย

ผลการวิจัยประการสำคัญนอกเหนือไปจากข้อเสนอทั้ง 3 ประการข้างต้นนั้น สิ่งที่ผู้วิจัยอยากจะนำเสนอให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้นก็คือ ตกลงแล้วการมีปัญญาของกลุ่มคน มีความสำคัญมากกว่าปัญญาของผู้เชี่ยวชาญหรือไม่ และถ้าเป็นไปเช่นนั้น มันจะถูกอธิบายและให้เหตุผลสนับสนุนได้อย่างไร คำถามนี้วางอยู่สมมติฐานสำคัญที่พยายามแยกให้เห็นระหว่าง (1) การตัดสินใจโดยคนจำนวนมากที่อาจจะเป็นทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่ไม่เชี่ยวชาญ และ (2) การตัดสินใจโดยใครสักคนที่ชุมชนทางวิชาการนั้น ๆ มอบความไว้วางใจให้เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจโดยเราเรียกกันว่า “ผู้เชี่ยวชาญ” นั้น ทั้งสองแนวทางนี้จะนำไปสู่ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือแตกต่างกันหรือไม่

ผู้วิจัยเห็นว่า วิกิพีเดียมีความหลากหลายและมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง ซึ่งเป็นรูปแบบสำคัญของการได้มาซึ่งความรู้ตามแนวทางของญาณวิทยา และเราก็ทราบแล้วว่าในการอธิบายผลการวิจัยข้างต้นนั้น วิกิพีเดียไม่ได้ถูกเขียนขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ แต่ถูกเขียนและถูกแก้ไขโดยผู้คนที่เข้ามาใช้งานอย่างหลากหลายตามแนวทางของปัญญาของกลุ่มคน คำถามก็คือว่า ในการ

สร้างความรู้บนพื้นที่เว็บแบบ 2.0 นี้ การส่งเสริมให้เกิดการใช้ปัญญาของกลุ่มคน ถือว่ามีความสำคัญหรือไม่ หรือเราควรที่จะปิดกั้นเว็บแบบ 2.0 เพื่อทำให้ความรู้ ถูกกลั่นกรองภายใต้กระบวนการที่ตรวจสอบได้อย่างชัดเจนและมีผู้เชี่ยวชาญเป็นคนตรวจสอบเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจะทำการถกเถียงในเชิงทฤษฎี เพื่อเป็นการให้ เหตุผลสนับสนุนโน้ตทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนอีกชั้นหนึ่งสืบเนื่องจากผลการวิจัย ข้างต้น

หากพิจารณาในเชิงทฤษฎี ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองเป็นความ พยายามที่จะยืนยันถึงการเข้าไปตัดสินใจปัญหาร่วมกัน โดยมีลักษณะประการแรกและ สำคัญที่สุดคือ จะต้องข้อกำหนดในการให้ความสำคัญกับ “เหตุผล” ผ่านการมี ส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นและตอบสนองต่อเหตุผลหรือโดยการเรียกร้องให้ ผู้แทนของพวกเขาทำเช่นนั้น (ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้าง ความชอบธรรมให้กับกฎหมายที่พวกเขาต้องใช้อยู่ร่วมกัน ส่วนลักษณะประการที่ สองของประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองก็คือ เหตุผลที่ให้ไว้ในกระบวนการนี้ควร เข้าถึงได้สำหรับประชาชนทุกคนที่พวกเขาได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นประชาชนในรัฐ หมายความว่าเหตุผลจะต้องเปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความรู้สึกสองอย่าง อย่างแรก การพิจารณาจะต้องเกิดขึ้นในที่สาธารณะไม่ใช่เพียงเพื่อความเป็นส่วนตัวของ ฝ่ายเดียว ในแง่นี้ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองจะตรงกันข้ามกับแนวคิดเรื่อง ประชาธิปไตยของ Rousseau ซึ่งบุคคลต่าง ๆ จะไตร่ตรองด้วยตนเองว่าอะไรคือ สิ่งที่ต้องสำหรับสังคมโดยรวม จากนั้นจึงเข้ามาในที่ประชุมและลงคะแนนเสียง ตามเจตจำนงทั่วไป อีกอย่างคือ เหตุผลที่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะนั้นจะต้องเป็น เหตุผลที่คนใดคนหนึ่งเข้าใจและรู้ในเนื้อหาแห่งเหตุผลนั้น ๆ ที่เขานำเสนอ (Gutmann and Thompson, 2009, pp. 1 - 5) กล่าวให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือว่า ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองให้ความสำคัญกับเหตุผลของหลาย ๆ คนที่เข้ามา พิจารณาปัญหาหนึ่ง ๆ ร่วมกัน และทุกคนจะต้องมีอิสระในการคิดและแสดง ความเห็นต่อกันอย่างเป็นสาธารณะ

ในทางตรงกันข้าม หากเราพิจารณาถึงการตัดสินและหาฉันทามติของเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยผู้เชี่ยวชาญนั้น ก็เหมือนจะมีความน่าเชื่อถือในเชิงญาณวิทยา (Epistemic reliability) อยู่บ้าง และในรัฐสมัยใหม่การยึดถือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินก็ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ดีด้วยซ้ำ เพราะสามารถมีผู้ช่วยในการตัดสินใจเรื่องหนึ่ง ๆ ได้ แต่อย่างไรก็ตามในขณะเดียวกันประชาชนก็ตั้งคำถามกับบทบาทของความเชี่ยวชาญในสังคมมากขึ้นกว่าเดิม การให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญมักจะถูกเรียกในทางปรัชญาการเมืองว่า การปกครองโดยผู้มีความรู้ หรือในภาษาอังกฤษคือ Epistocracy ซึ่งเชื่อว่าเป็นการการจัดประเด็นที่ถูกต้องออกจากการควบคุมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย และเปลี่ยนไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีจะถูกเชื่อว่ามีเหมาะสมที่จะนำไปสู่การตัดสินใจทางการเมืองที่ดีขึ้น รวมถึงความยุติธรรมและความมั่งคั่งมากขึ้น (Estlund, 2008, p. 262, Brennan, 2014, p. 191) ตัวอย่างของการโต้แย้งกับการให้ความสำคัญของการสร้างความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญก็คือ ผู้เชี่ยวชาญมักมั่นใจในความสามารถของตนเองมากเกินไป (Angner, 2006) และใช้ความสามารถนั้นตัดสินปัญหาตามมุมมองของตนเองเป็นหลัก หรือก็คือ การตกอยู่ภายใต้ขอบเขตของสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรมเชิงญาณวิทยา” (Epistemic cultures) ในทางกลับกันการที่ผู้เชี่ยวชาญมีความมุ่งมั่นในสาขาวิชาและชุมชนของพวกเขาสามารถมองเห็นได้ว่าเป็นกลไกที่ทำให้มั่นใจได้ว่าพวกเขาปฏิบัติตามมาตรฐานและบรรทัดฐานที่ใช้ร่วมกัน (Tellman, 2017) ข้อโต้แย้งอีกประการหนึ่งคือผู้เชี่ยวชาญอาจมีอคติไม่มากนักน้อยกว่าความสนใจตนเองในสิ่งที่ตนเชี่ยวชาญ (Holst and Molander, 2019) ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่ใส่ใจกับข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งตนไม่สนใจ หรือมีข้อโต้แย้งอื่น ๆ อีกมากมายกับกรณีนี้

จากการพิจารณาข้อเสนอของฝ่ายที่สนับสนุนประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองและฝ่ายที่สนับสนุนการปกครองแบบเชี่ยวชาญจะเห็นได้ว่า ฝ่ายที่อ้างเรื่องประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง จะให้ความสำคัญกับที่ปัจเจกบุคคลหลาย ๆ คนมีส่วนร่วมในการกำหนดและระดมสมองในการตัดสินปัญหาอย่างเป็นธรรม และจะ

นำมาซึ่งความรู้ในที่สุด ส่วนฝ่ายที่สนับสนุนการปกครองแบบผู้เชี่ยวชาญก็จะอ้างเรื่องการอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะในการตัดสินใจหาหนทาง ๑ อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดบนฐานของการมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ

ผู้วิจัยเห็นว่าการพิจารณาวิกิพีเดียควรให้ความสำคัญกับปัญญาของกลุ่มคนโดยไม่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญก็ได้ เนื่องจากวิกิพีเดียมีความเป็นพลวัตและอาจจะถูกเปลี่ยนแปลงข้อมูลไปมาอยู่เสมอ ใครมีข้อมูลชุดใดก็จะมาร่วมแบ่งปันและถกเถียงหาทางออกเสมอ นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญที่เป็นการมุ่งเน้นไปที่วัฒนธรรมเชิงญาณวิทยาของชุมชนทางวิชาการของผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น ผู้วิจัยยังเห็นว่าไม่สามารถนำมาบอกปิดได้ว่าปัญญาของกลุ่มคน “ที่ไม่ทราบว่ายูเชี่ยวชาญหรือไม่” ลงไปได้ เนื่องจากวัฒนธรรมเชิงญาณวิทยาของชุมชนวิชาการ กับวัฒนธรรมทางญาณวิทยาของชุมชนสาธารณะมีความแตกต่างกัน เนื่องจากมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ อย่างหนึ่งมีเป้าหมายค้นหาความรู้ อีกอย่างหนึ่งมีเป้าหมายนำเสนอความรู้ที่ถูกค้นพบแล้ว (เด่นพงษ์ แสนคำ และ พุทธรักษ์ ปราบนอก, 2563) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นด้วยว่าการให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญบนฐานของวัฒนธรรมเชิงญาณวิทยานั้นมีปัญหแน่นอน และไม่อาจนำมาพิจารณาได้ว่ามีความสำคัญมากกว่าปัญญาของกลุ่มคน ดังนั้นความเชี่ยวชาญที่อ้างวัฒนธรรมเชิงญาณวิทยาจึงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นความเชี่ยวชาญจริง ๆ และไม่อาจที่จะนำมาโต้แย้งประชาธิปไตยแบบรวมไตร่ตรองในวิกิพีเดียได้ และหากพิจารณาประชาธิปไตยแบบรวมไตร่ตรองจะเห็นว่าแนวคิดแบบนี้ไม่ได้รวมอำนาจไว้กับผู้เชี่ยวชาญ แต่ให้ความสำคัญกับทุก ๆ คน และเป็นการดีที่ “ความจริง” ในเชิงความรู้ จะถูกพิจารณาอย่างถี่ถ้วนมากกว่าที่จะเชื่อผู้เชี่ยวชาญเพียงผู้เดียว ตัวอย่างเช่น ในการระบาดของโควิด-19 ผู้เชี่ยวชาญหลายคนจะแสดงความเห็นที่แตกต่างกันและยืนยันว่าความเห็นของตนเองถูกต้องที่สุด ซึ่งการเสนอเช่นนี้มักจะทำให้เกิดข้อมูลและความเห็นที่ไม่ลงรอยกันและนำไปสู่ภาวะสับสนของผู้รับข้อมูล แต่ผู้เชี่ยวชาญควรจะแสดงเหตุผลสาธารณะและหลักฐานสนับสนุนอย่างเป็น

สาธารณะซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและการตัดสินใจร่วมกันอย่างรอบคอบ (Lavazza and Farina, 2020)

แต่อย่างไรก็ดี การแสดงผลสาธารณะยังคงไม่เพียงพอที่จะบอกได้ว่าการตัดสินใจนี้จะถือว่าสิ้นสุด แต่จะต้องมีการเปิดพื้นที่สาธารณะให้ทุกคนได้ร่วมกันแสดงความเห็น หรือที่เรียกกันว่าวิทยาศาสตร์เปิด (Open science) ที่เปิดให้ความรู้เข้าถึงทุกคนอย่างเข้าใจและเท่าเทียม ดังนั้น หากสังคมสนับสนุนนโยบาย “การอภิปรายแบบเปิด” สังคมจะได้รับประโยชน์มากขึ้นจากวิทยาศาสตร์แบบเปิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตยร่วมสมัยที่ข้อมูลไม่ควรกระจุกอยู่กับผู้เชี่ยวชาญและชนชั้นนำเท่านั้น (Chavanayam, 2018)

ดังนั้น การสร้างความรู้แบบประชาธิปไตยแบบรวมไตร่ตรองจึงมีความสำคัญมากในฐานะของการเป็นปัญญาของกลุ่มคน และวิกิพีเดียเป็นปัญญาของกลุ่มคน ดังนั้นวิกิพีเดียจึงมีความน่าเชื่อถือในฐานะของการเป็นสารานุกรมอย่างหนึ่งที่ไม่ได้สร้างโดยผู้ใดผู้หนึ่งในการเขียนเนื้อหาเท่านั้น และดังนั้นวิกิพีเดียจึงไม่ประสบกับปัญหาเรื่องผู้เชี่ยวชาญ แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า แม้วิกิพีเดียจะเป็นภาพจำลองของการร่วมไตร่ตรองตามที่เสนอเอาไว้ในบทความนี้ แต่เราควรจะพิจารณากันต่อไปว่า ในการศึกษาเปรียบเทียบกับสารานุกรมที่ถูกสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญของสาขาวิชานั้น ๆ วิกิพีเดียจะมีสถานะเป็นสารานุกรมที่เชื่อถือได้หรือไม่ โดยควรจะเป็นการเปรียบเทียบกับในเชิงญาณวิทยาว่าด้วยสถานะทางญาณวิทยาของสารานุกรม แต่ทั้งนี้งานวิจัยนี้สรุปว่า วิกิพีเดียเป็นปัญญาของกลุ่มคนที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยแบบรวมไตร่ตรอง ซึ่งให้ความรู้ได้อย่างดียิ่งในฐานะที่ไม่ใช่การเสนอข้อมูลด้านเดียวแบบ Epistocracy นั่นเอง

บทสรุป

วิกิพีเดียมีลักษณะของการเป็น “ปัญญาของกลุ่มคน” ด้วยเหตุที่ว่า วิกิพีเดียเป็นไปตามเงื่อนไขสำคัญของปัญญาของกลุ่มคนคือ (1) มีความหลากหลาย

ของความคิด (2) การมีอิสระหรือสามารถคิดได้อย่างอิสระ (3) มีการกระจายอำนาจออกไป และ (4) การร่วมตัดสินใจ โดยในข้อที่ 1 - 3 นั้นถือว่ามีความชัดเจนในวิกิพีเดีย แต่ในข้อที่ 4 ข้อสุดท้ายอาจมีปัญหาเรื่องการร่วมตัดสินใจหรือการหาฉันทามติที่อาจจะนำไปสู่ปัญหาการคิดเป็นกลุ่มได้ ซึ่งในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการอ้างเหตุผลปกป้องข้อเสนอของผู้วิจัยว่า วิกิพีเดียไม่ได้มีนัยยะของการนำไปสู่การคิดเป็นกลุ่มเพราะไม่ใช่การคุยกันหรือสนทนากันที่มีลักษณะอันจะนำไปสู่การถูกแรงกดดันให้เกิดการคล้อยตามได้ เพราะการใช้งานวิกิพีเดียนั้นเป็นการใช้งานโดยไม่ต้องระบุว่าใครคือผู้เขียน ด้วยเหตุนี้วิกิพีเดียจึงไม่ได้มีการมุ่งไปที่ฉันทามติอย่างเด็ดเดี่ยวตายตัว แต่ในทางตรงกันข้ามวิกิพีเดียต่างเปิดอิสระให้ผู้ใช้งานที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นี่เองเป็นการร่วมไตร่ตรองอย่างแท้จริง และยังแสดงให้เห็นว่าการใช้งานวิกิพีเดียเป็นการเปิดพื้นที่อิสระที่แต่ละคนจะใช้เหตุผลในการสนทนากันอย่างเต็มที่ในเรื่องที่มีความเห็นไม่ลงรอยกัน โดยเฉพาะมุมมองทางวิชาการเพราะวิกิพีเดียได้ตั้งต้นเป็นสารานุกรมเสรีออนไลน์อย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ แม้ว่าแนวทางของการร่วมไตร่ตรองจะมีปัญหา แต่การร่วมไตร่ตรองในวิกิพีเดีย นั้นเป็น “การไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนคือการไตร่ตรองในหมู่ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ที่ปราศจากการบิดเบือนอำนาจทางการเมืองที่ไม่เท่าเทียม เช่น อำนาจที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้มาจากความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ หรือการสนับสนุนจากกลุ่มผลประโยชน์” (Threlkeld, 1998) ที่อาจจะเกิดขึ้นในกลุ่มนั้น ๆ

ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าวิกิพีเดียมีท่าทีสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับโมทัศน์ปัญญาของกลุ่มคน ซึ่งโมทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนยังสามารถเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนสถานะวิกิพีเดียได้ด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางของการร่วมไตร่ตรองอาจจะประสบปัญหาเมื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจของคนหมู่มาก ถ้ารัฐถือคติพื้นฐานของหลักประโยชน์นิยมแล้วใช้การหาฉันทามติที่อาจจะนำไปสู่การปิดกั้นความหลากหลายทางความคิดก็ย่อมเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ แต่ในทางกลับกันการร่วมมือกันในเชิงญาณวิทยาเพื่อไต่สวนหาความรู้ การร่วมไตร่ตรองด้วยปัญญาของ

กลุ่มคนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งและจะขาดไม่ได้เลย แม้ว่าท้ายที่สุดจะต้องหาฉันทามติแต่ฉันทามติต้องปราศจากอคติและแรงกดดันภายในกลุ่ม เพราะความรู้ต้องพ่วงมากับสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งเสมอคือ เป็นข้อความที่จริงและมีเหตุผลในการสนับสนุนต่อข้อความนั้นว่าจริงอย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ความรู้จึงต้องปราศจากการใส่อคติส่วนตัวเข้าไป หากแต่ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่แยกขาดจากอคติและความรู้สึกของใครคนใดคนหนึ่ง

ดังนั้นการร่วมไตรตรองด้วยปัญญาของกลุ่มคนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างความรู้ และวิกิพีเดียก็เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่น่าสนใจตามนัยที่กล่าวไป แต่ถึงกระนั้นพึงตระหนักว่าข้อความในวิกิพีเดียแม้จะเป็นการสร้างโดยปัญญาของกลุ่มคน แต่ก็ใช่ว่าจะไม่มีคามผิดพลาด ข้อผิดพลาดเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญที่เราจำเป็นต้องตรวจสอบเวลาเข้าไปอ่านวิกิพีเดีย และเมื่อตรวจสอบว่าข้อมูลนั้นอาจจะผิดเราก็ต้องหาแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือมารวมตัดสินข้อความในวิกิพีเดีย และสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้ข้อความนั้นถูกต้องก็คือเราสามารถแก้ไขมันได้อย่างทันทีและประเด็นนี้เองสอดคล้องกับที่ Fallis (2008) กล่าวว่าวิกิพีเดียมีคุณค่าอื่น ๆ ในเชิงความเชื่อเช่น มีกำลัง มีความเร็ว และมีการแพร่หลาย จึงทำให้วิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถืออยู่ โดยเฉพาะความเร็วที่เราสามารถแก้ไขข้อมูลที่ผิดให้กลับมาถูกต้องอย่างรวดเร็ว และมีตัวอย่างเช่นมีนักวิจัยได้ทำการใส่ข้อมูลที่ผิดพลาดลงไปในวิกิพีเดียและดูว่าผ่านไปเวลานานเท่าใด ข้อมูลดังกล่าวถึงจะถูกแก้ไขกลับมาให้ถูกต้อง (Read, 2006) ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวพบว่า เมื่อใส่ข้อมูลที่ผิดลงไปเพียงไม่กี่นาทีก็ถูกแก้ไขกลับมาอย่างรวดเร็ว กระนั้นก็ตามพึงตระหนักว่าแก่นโน้ตศน์ปัญญาของกลุ่มคนจะเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ในการสร้างความรู้ แต่ความรู้ในโลกดิจิทัลอาจจะผิดพลาดได้เสมอหากเราไม่ใส่ใจที่จะตรวจสอบข้อมูลเหล่านั้นอย่างเข้มข้นก่อนที่จะยอมรับว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ข้อเสนอสำคัญคือการสำรวจตรวจสอบเทียบเคียงเรื่องคล้าย ๆ กันที่ปรากฏในวิกิพีเดียจะทำให้เราสามารถที่จะตัดสินใจว่าจะยอมรับข้อความหนึ่ง ๆ หรือไม่ ถ้าตรวจสอบแล้วเราเห็นว่าแหล่งข้อมูลอื่นที่น่าเชื่อถือมิได้กล่าวไว้อย่างที่

ปรากฏในวิกิพีเดีย เราในฐานะผู้อ่านก็สามารถแก้สิ่งที่ผิดมาเป็นสิ่งที่ถูกต้องในทันที ด้วยเหตุนี้ปัญญาของกลุ่มคนจึงเป็นมโนทัศน์ที่สนับสนุนความรู้บนวิกิพีเดียได้ และ ปัญหาว่าด้วยการคิดเป็นกลุ่ม ก็ไม่สามารถที่จะโต้แย้งได้ว่าวิกิพีเดียไม่มีมโนทัศน์ ปัญญาของกลุ่มคนแต่อย่างใด เพราะมีเหตุผลหลายประการช่วยให้วิกิพีเดียก้าวข้าม ปัญหาการคิดเป็นกลุ่มไปได้

เอกสารอ้างอิง

- เด่นพงษ์ แสงคำ และ พุทธรักษ์ ปรานนอก. (2563). บทพิจารณาปัญหาเชิงญาณวิทยาว่าด้วยระบบเชิงความเชื่อของวิกิพีเดียกับวิทยาศาสตร์. *วารสารปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(1), 62 - 94
- สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ. (2546). ความรู้มีเพศด้วยหรือ: ญาณวิทยาสตรีนิยม. *วารสารอักษรศาสตร์*, 32(1), 1 - 10.
- อดิสร กรอบกระจก. (2558). *การประเมินค่าทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson, C. (2006). *The long tail*. New York: Hyperion.
- Angner, E. (2006). Economists as experts: Overconfidence in theory and practice. *Journal of Economic Methodology*, 13(1), 1 - 24.
- Adler, B. T., Chatterjee, K., De Alfaro, L., Faella, M., Pye, I., and Raman, V. (2008). *Assigning trust to Wikipedia content*. In Proceedings of the 4th International Symposium on Wikis. New York: ACM Press.
- Brennan, J. (2014). Epistocracy within public reason. In *Philosophical perspectives on democracy in the 21st Century* (A. E. Cudd and S. J. Scholz, Eds.), New York: Springer, 191 - 204.

- Boghossian, P. (2007). *Fear of knowledge: Against relativism and constructivism*. Oxford: Clarendon Press.
- Chavanayarn, S. (2018). The epistemic value of open science. *Open Science Journal*, 3(3). 1 - 8.
- Estlund, D. (2008). *Democratic authority*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Fallis, D. (2004). Epistemic value theory and information ethics. *Minds and Machines*, 14(1), 101 - 117.
- _____. (2006). Social epistemology and information science. *Annual review of information science and technology*, 40(1), 475 - 519.
- _____. (2007). Toward an epistemology of intellectual property. *Journal of Information Ethics*, 16(2), 34 - 51.
- _____. (2008). Toward an epistemology of Wikipedia. *Journal of the American Society for Information science and Technology*, 59(10), 1662 - 1674.
- Ford, H., and Wajcman, J. (2017). ‘Anyone can edit’, not everyone does: Wikipedia’s infrastructure and the gender gap. *Social studies of science*, 47(4), 511 - 527.
- Frankfurt, H. (2005). *On bullshit*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Giles, J. (2005). Internet encyclopaedias go head to head. *Nature*, 438, 900 - 901.
- Gutmann, A., and Thompson, D. F. (2009). *Why deliberative democracy?*. Oxford, United Kingdom: Princeton University Press.

- Holst, C., and Molander, A. (2019). Epistemic democracy and the role of experts. *Contemporary Political Theory*, 18(4), 541 - 561.
- Janis, I. L. (1982). *Groupthink: Psychological studies of policy decisions and fiascoes* (Vol. 349). Boston, Massachusetts: Houghton Mifflin.
- Judd, T., and Kennedy, G. (2011). Expediency-based practice? Medical students' reliance on Google and Wikipedia for biomedical inquiries. *British Journal of Educational Technology*, 42(2), 351 - 360.
- Kittur, A., and Kraut, R. E. (2008). *Harnessing the wisdom of crowds in Wikipedia: Quality through coordination*. In Proceedings of the 2008 ACM conference on computer supported cooperative work. New York: ACM Press.
- Lavazza, A., and Farina, M. (2020). The role of experts in the Covid-19 pandemic and the limits of their epistemic authority in democracy. *Frontiers in public health*, 8, 1 - 11.
- Magnus, P. D. (2006). *Epistemology and the Wikipedia*, In North American Computing and Philosophy Conference. New York: [n.p.].
- Mann, T. (1993). *Library research models*. New York: Oxford University Press.
- Oeberst, A., von der Beck, I., Cress, U., and Nestler, S. (2019). Wikipedia outperforms individuals when it comes to hindsight bias. *Psychological research*, 84(2), 1 - 11.

- Read, B. (2006). Can Wikipedia ever make the grade. *Chronicle of Higher Education*, 53(10), Retrieved from <https://www.chronicle.com/article/can-wikipedia-ever-make-the-grade/>
- Rosenzweig, R. (2006). Can history be open source? Wikipedia and the future of the past. *The Journal of American history*, 93(1), 117 - 146.
- Shen, X. L., Cheung, C. M., and Lee, M. K. (2013). What leads students to adopt information from Wikipedia? An empirical investigation into the role of trust and information usefulness. *British Journal of Educational Technology*, 44(3), 502 - 517.
- Solomon, M. (2006). Groupthink versus the wisdom of crowds: The social epistemology of deliberation and dissent. *The Southern Journal of Philosophy*, 44(S1), 28 - 42.
- Surowiecki, J. (2004). *The wisdom of crowds*. New York: Doubleday.
- Sunstein, C. R. (2006). *Infotopia: How many minds produce knowledge*. Oxford University Press.\
- Talk :Karl Marx. (2562). Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Karl_Marx.
- Talk: Philosophy . (2562). Retrieved from <https://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Philosophy>.
- Tellmann, S. M. (2017). Bounded deliberation in public committees: The case of experts. *Critical Policy Studies*, 11(3), 311 - 329.
- Threlkeld, S. (1998). A blueprint for democratic law-making: give citizen juries the final say. *Social Policy*, 28(4), 5 - 10.

- Tollefsen, D. P. (2009). Wikipedia and the Epistemology of Testimony. *Episteme*, 6(1), 8 - 24.
- Xiao, L., and Askin, N. (2012). Wikipedia for academic publishing: advantages and challenges. *Online Information Review*, 36(3), 359 - 373.

